

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892.

Andra Kammaren.

N:o 25.

Måndagen den 4 april

kl. 1/2 3 e. m.

§ 1.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande proposition till Riksdagen angående ändring i tiden för ekonomiska besigtningars hållande.

Till behandling af bevillningsutskottet hänvisades Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 52 och 59 i nådiga förordningen angående bevillningen af fast egendom samt af inkomst den 14 september 1883.

§ 2.

Föredrogs och bordlades för andra gången konstitutionsutskottets utlåtande n:o 9.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>K. A. Ryding</i>	under 14 dagar fr. o. m. den 8 dennes,
» <i>J. Andersson</i> i Vårgårda	» 14 » » 8 »
» <i>C. J. Bladh</i>	» 14 » » 9 »
» <i>P. G. Petersson</i> i Brystorp	» 8 » » 8 » och
» <i>E. Ahlgren</i>	» 14 » » 8 »

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 4, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts proposition n:o 4 om ändring i förordningen den 14 september 1883 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, *dels* ock två inom Andra Kammaren väckta motioner, n:o 149 af herr A. Svenson i Edum om antagande af vissa bestämmelser rörande bevillning af jordbruks-

fastighet samt n:o 168 af herr J. Bratt m. fl. om ändring i förenämnda förordning;

n:o 5, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts proposition n:o 5 till Riksdagen angående upphörande af de enligt gällande förordning angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter utgående bevillningsafgifter af frälseegendomar och lotshemman, *dels ock* en af herr J. Bratt m. fl. inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 168, i hvad den rörer samma ämne;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 11, i anledning af väckta motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af riksbanken;

n:o 12, i anledning af motion angående utsträckning af tiden för återbetalning af s. k. afbetalningslån; och

n:o 13, i fråga om användandet af riksbankens vinst för år 1891; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 34, i anledning af väckt motion angående ändring i legostadgan;

n:o 35, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 18 kap. 1 § ärfdabalken; och

n:o 36, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 8, 53 och 56 i skjutsstadgan den 31 maj 1878.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 5.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 23, till Konungen, i anledning af väckt motion om afskaffande af jus patronatus.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,46 e. m.

In fidem:
Hj. Nehrman.

Tisdagen den 5 april

kl. 1/2 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 29 nästlidne mars.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången
bevillningsutskottets betänkanden n:is 4 och 5.

I sammanhang härmed yttrade

Herr talmannen: Enligt kammarens förut fattade beslut, att statsutskottets utlåtanden n:is 39, 40 och 41 samt lagutskottets utlåtande n:o 32 äfvensom de utlåtanden från bevillningsutskottet, som afse samma ämnen, skola sättas först på föredragningslistan för morgondagen, är redan bestämdt, att dessa nu bordlagda utlåtanden skola sättas omedelbart efter de ärenden, som äro antecknade att sättas främst på morgondagens föredragningslista.

Vidare föredrogos men blefvo ånyo bordlagda:
bankoutskottets utlåtanden och memorial n:is 11, 12 och 13; samt
lagutskottets utlåtanden n:is 34, 35 och 36.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>R. Petersson</i> i Skurö	under 14 dagar fr. o. m. den 8 dennes,		
» <i>J. Andersson</i> i Lysvik	» 14	»	» 8 »
» <i>A. Lilienberg</i>	» 9	»	» 13 »
» <i>P. Pehrsson</i> i Norrsund	» 12	»	» 11 »
» <i>A. Williamson</i>	» 12	»	» 10 »
» <i>J. Eklund</i> i Högemåla	» 14	»	» 9 »
» <i>G. W. Svensson</i> i Rydaholm	» 14	»	» 9 »
» <i>O. Andersson</i> i Lyckorna	» 14	»	» 11 »
» <i>C. Johansson</i> i Esset	» 14	»	» 11 »
» <i>A. G. Gyllensvärd</i>	» 14	»	» 9 »
» <i>O. Anderson</i> i Hasselbol	» 14	»	» 9 »
» <i>P. Svensson</i> i Brämhult	» 12	»	» 9 »
» <i>C. H. Wittsell</i>	» 14	»	» 9 »
» <i>O. W. Redelius</i>	» 10	»	» 11 »
» <i>J. Anderson</i> i Tenhult	» 10	»	» 9 »
» <i>J. E. Eliasson</i> i Oktorp	» 14	»	» 9 »

och

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 43, i anledning af Riksdagens år 1891 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1890; och

n:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition (n:o 46) angående vissa nybyggnader vid Piteå hospital; samt

bankoutskottets memorial, n:o 14, angående tryckning af namnen å riksbankens tiokronesedlar och ändring af § 15 mom. 2 bankoreglementet.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,45 e. m.

In fidem:
Hj. Nehrman.

Onsdagen den 6 april

kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 30 nästlidne mars.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

statsutskottets utlåtanden n:is 43 och 44; samt

bankoutskottets memorial n:o 14.

§ 3.

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.*

Jemlikt förut fattadt beslut företogs nu till behandling lagutskottets utlåtande, n:o 32, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse af vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885 än äfven väckta motioner dels om ändring af § 35 mom. 2 samma lag och dels om antagande af ny värnpligtslag.

För att afgifva förslag i fråga om sättet för föredragningen af detta ärende hade ordet begärts af

Herr vice talmannen Danielson, som nu i sådant afseende anförde:

Herr talman! Mine herrar! Jag anhåller, att kammaren behagade medgifva att punkt 3 finge föredragas först och sedermera, om kammaren bifaller detta förslag, gå vidare med yrkanden angående ingressen och föredragningen för öfrigt.

Jag yrkar sålunda, att kammaren måtte bifalla att punkten 3 får föredragas först.

Hvad herr vice talmannen sålunda hemställt bifölls af kammaren.

I följd häraf upplästes nu *punkten 3*, deri utskottet hemställt: att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition angående ändring i vissa delar af värnpligtslagen icke kunnat oförändrad antagas, ville — hvad anginge ändrad lydelse af §§ 14, 16 och 17 utan vilkor samt beträffande förändring af § 1, § 3 mom. 1, §§ 6, 27 och 28, § 33 mom. 2 och 3 samt §§ 34, 52 och 53 i nämnda lag under förutsättning att Riksdagen godkände Kongl. Maj:ts propositioner angående dels afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m. och dels ändring i lagen om lindringar i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885 — för sin del antaga ett inom utskottet uppgjort förslag till lag angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885.

Herr vice talmannen Danielson erhöll å nyo ordet och yttrade:

Jag anhåller, att i stället för den nu upplästa ingressen kammaren måtte fatta följande beslut med afseende å förutsättningarne och villkoren för bifall till de följande frågorna:

»att kammarens blifvande beslut rörande de i tredje punkten af lagutskottets utlåtande n:o 32 omförmälda förslag till ändrad lydelse af § 1, § 3 mom. 1, §§ 6, 27 och 28, § 33 mom. 2 och 3 samt §§ 34, 52 och 53 i värnpligtslagen må fattas under förutsättning att Riksdagen i de frågor, som afhandlas i statsutskottets utlåtanden n:is 39, 40 och 41 rörande så väl Kongl. Maj:ts propositioner som väckta motioner om ordnande af landtförsvaret, afskrifning af grundskatter m. m., lindring i rustnings- och roteringsbesvären, uppskattning af dessa besvär och förhöjd dagaflöning åt de värnpligtige samt bevillningsutskottets betänkanden n:is 4 och 5 med anledning af Kongl. Maj:ts propositioner n:o 4 och 5 om ändring i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst och bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, fattar beslut, som af Kongl. Maj:t godkännes.»

Jag anhåller, herr talman, om proposition derå, att kammaren behagade bifalla detta förslag till ingress i stället för den af lagutskottet föreslagna.

Detta af herr vice talmannen framställda yrkande blef af kammaren bifallet.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligtis-
lagen.

(Forts.)

Ordet lemnades nu åter till

Herr vice talmannen Danielson, som dervid anförde:

Sedan kammaren nu fattat detta beslut, vågar jag hemställa, att kammaren ville enas om att först besluta angående 27 § i värnpligtislagen, men att öfverläggningen det oaktadt måtte få röra sig om alla de uppställda villkoren för lagens bifallande.

Jag hemställer sålunda, att herr talmannen behagade framställa proposition derpå, att § 27 måtte först föredragas, men att öfverläggningen må få röra sig om det hela, samt att kammaren derefter måtte öfvergå till § 1 och följande paragrafer i lagutskottets betänkande.

Jemväl denna hemställan bifölls; till följd hvaraf nu upplästes *mom. 1 af § 27* uti det af utskottet framlagda lagförslag, så lydande:

Värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i nittio dagar, hvilken tjenstgöring skall fullgöras vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperna samt flottan under det första året, men vid fotfolket och trängen under två år med sextioåtta dagar under det första året och tjugutvå dagar under det derpå följande.

I en vid utlåtandet fogad reservation hade herrar *Anderson* i *Tenhult* och *Erickson* i *Bjersby* föreslagit, att ifrågavarande moment måtte erhålla följande lydelse:

Värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i sextio dagar, hvilken tjenstgöring skall fullgöras vid rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna samt flottan under det första året, men vid fotfolket och trängen under två år med fyratiotvå dagar under det första året och aderton dagar under det derpå följande.

Efter föredragning af momentet anförde

Herr Ryding: Herr talman, mine herrar! Det är ännu icke ett år förflutet, sedan denna samma fråga var före och jag då yttrade mig och preciserade min ställning till densamma. Jag skulle således nu icke behöfva yttra mig, så vida jag icke hade funnit af ett par reservationer, att påståendet om att årsklassernas antal icke behöfva ökas å nyo framkommit, samt af en annan reservation, att det fortfarande framhålles, att öfningsdagarnes föreslagna antal kunde minskas.

Jag skall därför be att få erinra kammaren, att jag redan förra året sökte vederlägga påståendet, att årsklassernas antal icke

behöfde ökas. Jag uppgaf då, att vi med de sex årsklasserna icke kunde mobilisera tillräckligt antal fält-, depôt- och etapptrupper. Under det år, som sedan dess förflutit, hafva vi vid våra militära expeditioner sysselsatt oss med så kallade mobiliseringsarbeten, d. v. s. på papperet uppställt allt, som behöfs för att få armén färdig att rycka ut, i händelse vi skulle hotas med krig.

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.*

(Forts.)

Dessa mobiliseringsarbeten bestå deruti, att man söker beräkna tillgångarna, se efter behofven, att man på papperet kastar ut planer till anskaffning, till kungörelser om uppköp af allt, som kan felas m. m.

Under detta arbete har min uppfattning om nödvändigheten att skärpa nu gällande värnpligtslags bestämmelser långt ifrån att förminska tvärt om allt mer och mer stadgats.

Hvad årsklassernas antal angår, så måste inom den fördelning, som jag kommenderar, för att med de 6 årsklasserna behofvet af depôttrupper och fälttrupper skall kunna fyllas, inom ett regemente i bataljon upplösas och beväringen från det landskapet skickas bort för att förstärka två andra regementens beväringssmanskap. Jag vet, att inom andra fördelningar samma förhållande eger rum. Detta gör, att man tryggt kan säga, att de 6 årsklasserna knappast räcka till att sätta upp fält- och depôttrupper, ännu mindre att kunna lemna en behöflig reserv. Detta i afseende å de stridande trupperna.

Vårre ställer sig förhållandet, då man skall söka att i beväringens led finna hvad som behöfves af s. k. yrkesmän eller beställningsmän. Man säger ofta, att man i fred ju icke behöfver att hafva dessa årsklasser uppe i rullorna o. s. v. ty man skulle ju i alla fall säkert få dem i krig. Men det är icke detsamma. mine herrar, att kalla upp klasser, som man icke har uppförda i rullorna, då kriget hotar och faran står för dörren, när man icke har beställningsmännen namngifna, icke har deras sysselsättningar upptagna i rullorna, så att man vet, hvad man kan använda dem till, och hvilka man kan få. Den nyss berörda invändningen kan dessutom mötas med detta: Hvad gör det svenska folket att stå uppfördt i rullorna i de äldre åldersklasserna, då dessa åldersklasser icke behöfva öfvas under freden? Det gäller ju endast en skyldighet att angifva adresserna; och det är icke så mycket besvär, att icke hvar och en kan åtaga sig det, om han derigenom kan gagna ordningen och kan gagna en mobilisering.

Jag nämnde det förra året, och jag kan repetera det nu, att erfarenheten af behofvet af åldersklasser från de senaste krigen visat, att det är otillräckligt att hafva 6 åldersklasser i beväringen. Under danska kriget 1864 räckte kriget från februari till juli månad och derunder voro slutligen 13 åldersklasser uppkallade. Under det fransk-tyska kriget 1870—71, som började i juli och räckte till februari, voro till liniearmén uppkallade under fanorna 17 årsklasser, under det mobilgardet, motsvarande landstormen, fick taga emot ända till 50-åringar i sina led. Åtgången i krig är stor, det kan icke hjälpas.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Genom att öka årsklassernas antal i beväringen till 12, vinner man den fördelen, att särskildt beställnings- och yrkesmän kunna finnas uppförda i rullorna, så att man vet, hvar man skall träffa dem. Jag skall taga några exempel ifrån det mobiliseringsarbete, hvarmed vi sysselsatt oss. Af *läkare* fattas 205. Utaf dessa 205 finnas 55 uti de nuvarande beväringssklasserna. Det behof, som skall fyllas på frivillighetens väg, derest icke årsklassernas antal utsträckas till 12, är således 150. Och detta är en så vigtig personal som läkarepersonalen.

Lika viktigt är att tillse att *intendenturen* fungerar väl, så att manskapet får kläder och föda, då så behöfves. Rörande detta vill jag nämna, att endast i fråga om den viktigare intendenturpersonalen felas öfver halfva antalet tjänstemän, äfven sedan man tagit med i beräkningen dem, som finnas i de nuvarande beväringssklasserna. Och det säger sig sjelft, att dessa viktigare platser bättre kunna fyllas af folk uti mera framskriden ålder och med mera erfarenhet än de yngre klassernas.

I föregående beväringsslagar, som framlagts, har man föreslagit 6 årsklasser i första och 6 i andra uppådet. När nu mobiliseringsarbetena visat, att dessa 6 årsklasser icke äro tillräckliga, så har regeringen föreslagit 8 årsklasser i första och endast 4 i andra uppådet, tillsammanlagdt 12. Detta är, efter mitt förmenande, att gagna folket, ty har man tillräckligt antal klasser i första uppådet, kan det andra längre få stanna kvar i fred och ro, och de äldre årsklasserna blifva på detta sätt mera skonde.

Detta kan vara nog för att i korthet visa behofvet af att öka årsklassernas antal i beväringen och för att visa fördelen för beväringen sjelf af att få det första uppådet ökad på det andra uppådet bekostnad.

Hvad åter beträffar öfningsdagarnes antal, så uppehöll jag mig förra året länge vid den frågan och visade då, att under mer än 20 års tid alla, som framlagt ett fullständigt härordningsförslag, yrkat på 90 dagar. Jag visade, hvarifrån dessa 90 dagar hade kommit. I Sverige var sedan lång tid rekrytutbildningen så ordnad, att rekryterna till den indelta armén, innan de sattes in i stamsoldaternas led, hade att genomgå 2 rekrytskolor med 42 dagar hvardera, d. v. s. summa 84 dagar. Dertill kom för skjutöfningar ett 6 dagars skjutmöte. 84 och 6 gör 90. Denna öfning af 90 dagar ansågs då nog för rekryterna, innan de sattes in bland stamsoldaterna, men dessa rekryter skulle ju tjena under flera årtionden; och vi, som haft med dessa soldater att göra, vi veta mycket väl, att dessa ifrågavarande rekryter aldrig ansågos fullständigt utbildade, förrän de gjort några vidare möten. Då voro de bäst, då stodo de på höjden af duglighet.

De, som följt med taktikens utveckling under de senaste åren, veta, huru mycket både den och gevärstekniken utvecklats sig efter 1870—71 års krig, de veta, att i stället för att soldaterna förut gingo till anfallet i slutna massor, enkadrerade af ett mera utbildadt befäl och underbefäl, som ledde dem och hade dem under

sina ögon, krigföringen nu är sådan, att den slutna truppen upplöses i långa spridda linier, som röra sig på fria fältet och äro mera undandragna befällets ledning, mera öfverlemnade åt sig sjelfva och hänvisade att handla på egen hand. De veta äfven, att under det för några år sedan de gevär, som sattes i händerna på soldaterna, sköto på sin höjd på afstånd af 2- å 300 alnar, sträcka de nya gevären ut elden på håll, som förut ansågos omöjliga att uppnå, håll, mångdubbelt större än de forna afstånden. Dem, som veta detta, frågar jag, huru vida icke det kräfves bättre utbildadt folk att kunna sköta dessa nya gevär på de långa hållen, att på egen hand kunna bedöma stridens vexlingar, begagna terrängen o. s. v.? Ansågos 90 dagar vara behöfliga förr, kunna vi tryggt allesammans komma öfverens om, att 90 dagars öfning under nuvarande förhållanden är ett minimum.

Vår erfarenhet från vara nuvarande beväringsofningar visar tydligt, att den nuvarande öfningstiden är otillräcklig. Den goda viljan hos våra beväringar förnekar sig visserligen icke, i synnerhet nu sedan nya värnpligtslagen börjat göra sig gällande. I från alla regementen hör man samma omdöme, att, sedan beväringarna fått sina inskrifningsböcker i händerna, hvilka böcker de sedan föra med sig, det är, som om de fått en bättre uppfattning af hvad som kräfves af dem. De gå hellre till sina öfningar, skicka sig bättre der, deltaga med mera lif och lust i öfningarne o. s. v. Men den, som skall sedan approbera dessa beväringsskolor, han ser mycket väl, att ett krig kräfver mycket mera öfning. Löser man upp truppen i skyttelinier, ser man, huru dessa beväringar i stället för att tåga framåt mot målet titta till höger och till venster för att se huru kamraterna sköta sig. Sådant går icke för sig i krig.

Vi hafva ju icke någon annan erfarenhet om hvilken tid som behöfves för öfning, än den fredserfarenhet jag nyss nämnde från indelta arméns rekryter och rekrytskolornas längd. Jag har sökt att från främmande länder kunna få uppgifter för att med ledning af dessa ytterligare kunna bedöma, huru vida 90 dagar äro behöfliga, huru vida de äro ett minimum. Vi få då hålla oss till de senaste krigens erfarenheter.

Från Preussen har jag fått följande uppgifter. Förlusterna under det första skedet af kriget 1870—1871 voro ganska stora. Redan efter striderna i augusti månad måste 60,000 man ut för att förstärka härens led. Dessa 60,000 man kunde då tagas bland f. d. uttjenta stamsoldater. Vi veta kanske alla, att i Tyskland skyldigheten att tjena uti linien är utsträckt i regeln till 3 år, numera med rättighet för befalet att permittera före utgången af de 3 åren i ganska vidsträckt grad.

Till denna 3 års tienst uttagas dock icke hela årsklasserna; långt derifrån. Det finnes åtskilliga, som icke uttagas, och dessa — d. v. s. den öfriga delen af årsklasserna — fullgöra sin värnpligt på 2 sätt. En del anmäler sig till en ettårig frivillig tienst — de s. k. ettårs frivillige — hvarvid är att märka, att för

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

att blifva antagen sasom sådan frivillig fordras vissa kvalifikationer och vissa förpligtelser, sasom att bekosta utrustning sjelf m. m. Den andra delen af dem, som icke tages ut till linien, var före år 1870 befriad från all öfning i fredstid och bildade den s. k. ersättningsreserven. Det första uppbådet motsvaras af linien och det andra uppbådet af landtvärnsregementena, som hafva samma organisation som linien, ehuru de bildas af de äldre årsklasserna. Hur stor % ersättningsreserven nu utgör, kan jag icke uppgifva, men vi kunna antaga minst 30 %. Denna ersättningsreserv hade, sasom jag nämnde, före 1870 års krig icke någon öfning. När nu de vakanser, som uppstodo under kriget, skulle fyllas, och landtvärnsbataljonerna, i stället för att stanna i Tyskland och skydda landet,ingo order att gå in i Frankrike och deltaga i omslutningsföretagen kring belägrade fästningar, så hade preussiska regeringen icke annat att göra än att först kalla in f. d. stansoldater. På det viset fylles den första bristen af 60,000 man. Men sedan på hösten vakanserna stigit, så att krigsstyrelsen ansåg, att bataljonerna voro för svaga, så inkallades för att stärka härens led denna omnämnda ersättningsreserv till öfning. Från fullt säkert håll har jag den uppgiften, att den första ersättningsreserven, som inkallades, skickades till trupperna, som lågo kring Paris, sedan de undergått 2 månaders öfning. »De sågo bra ut, när de kommo», sade min sagesman, »men inom en veckas tid voro 20 à 25 % af dem störtade.» Det visade sig således vara en märkbar skillnad mellan dessa ersättningsreservister och de andra, som haft fullständig öfning.

Detta omdöme tyckes icke heller jäfvas af den förordning, som sedan utkom från preussiska härledningen, att nästa ersättningsreserv, som inkallades, skulle kallas i början af februari och öfvas så, att den i början af maj kunde afgå till hären för att fylla luckorna. Från början af februari till maj är 3 månader, d. v. s. ungefär 90 dagar. Den erfarenhet man fått af de först inkallade reservisterna gjorde således, att man ökade öfningstiden till 3 månader. Detta anses dock icke nu nog, ty efter kriget 1870—71 har det föreskrifvits, att denna ersättningsreserv skall under fredstid öfvas för att kunna fylla de luckor, som uppkomma, och öfningstiden har blifvit bestämd till 140 dagar.

När således vår egen erfarenhet visar, att icke 90 dagars öfning är för mycket, och erfarenheten från utlandet pekar på, att 90 dagar äro en minimiöfningstid, så frågar jag, om vi hafva rättighet att slå döförat till för detta.

Gå vi sedan till Frankrike, så visar oss erfarenheten derifrån under 1870—71 års krig tydligen detsamma, ehuru icke fullt så exakta siffror här finnas.

Vi veta af krigets gång under augusti månad, att den ena af de franska arméerna blef slagen och slöt sig in i fästningen Metz. Den andra armén fick, efter att hafva lidit nederlag och upptagit nya trupper, order att tåga till Metz för att undsätta den der inneslutna armén, men råkade i en fälla och måste slut-

ligen kapitulera i Sédan. Kejsardömet föll. Då nu den provisoriska regeringen bildades, uppkallades massor af åldersklasser för att bilda nya liniebataljoner. Dessa ryckte i allmänhet i slutet af septem-ber in i läger. Den hänförelse, med hvilken dessa gingo in under fanorna, kan icke öfverträffas af något lands befolkning, och större intresse, än de visade för att uppnå sitt ideal, »la gloire», kan icke finnas i något land, — och dessa 2 egenskaper, mine herrar, äro den bästa borgen för seger, det är icke tu tal derom — men icke för ty gingo dessa nyuppsatta bataljoner stora nederlag till mötes. Då regeringen i november månad började frukta för krigets utgång, påskyndade den de generaler, som hade befälet, och beordrade dem att rycka fram och falla i ryggen på de preussiska härarne, som lågo omkring Paris. Generalerna svarade då, att det icke kunde gå; trupperna voro icke öfvade, de hade icke haft dem mer än 7 à 8 veckor. De drefvos dock fram dessa trupper. De *måste*, och de drefvos fram sin undergång till mötes.

En armé, som låg i norra Frankrike, stödd på fästningarne, var icke utsatt så mycket att för tidigt dragas med i krigets vimmel. Jag har talat med en officer, som tjänstgjorde vid denna armé. Hans erfarenhet var, att när de nya trupperna hunno till slutet af december månad, sedan de fått 3 månaders öfning, voro de ganska bra, så att det i januari visade sig, att de kunde åtminstone med sammanhållning taga upp striden mot de preussiska corpserna. Det var den s. k. nordarmén i Frankrike. Men tron nu icke, mine herrar, att dessa bataljoner bestodo endast af nyuppsatta trupper. Nej, i det fallet var det stor skilnad på de s. k. liniebataljonerna, som hade goda kadrer af befäl och underbefäl. Dessa hade de fått dels af upplösta regementen och dels från den utmärkta franska marinens manskap, som kämpade till lands. Dessa liniebataljoner visade sig bättre — man kan säga de voro approbabla — då deremot mobilgardesbataljonerna, som hade en mera lös sammansättning och ett mindre utbildadt befäl, voro *dåliga* med ett ord sagdt. Vi hafva således från Frankrike den erfarenheten, att nyuppsatta trupper med 3 månaders öfning kunna, insatta i goda kadrer, vara bra, och att de med hopp om framgång kunna föras i krig.

Våra beväringar kunna nu så pass mycket efter 42 dagars öfning, att de begripa, att de icke kunna sköta sig sjelfva; de begripa, att de icke äro fullt utbildade hvarken för strid uti spridd ordning eller i skjutskicklighet. Men begripa de detta och så föras mot fienden, skall denna öfvertygelse endast framkalla miströstan hos dem, och då är nederlaget gifvet. Och med nederlag följer förluster så väl af lif som af annat. Hafva vi då rättighet, mine herrar, att neka beväringen den öfning, den behöfver? Mig synes icke svaret på den frågan svårt.

Jag minnes väl, huru jag i min ungdom läste om en strid mellan Grekland och det persiska riket, då perserna öfverföllu Grekland. Det är nu snart en 40 à 50 år, sedan jag läste det, och därför kommer jag icke nu i håg detaljerna fullständigt. Det

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.

(Forts.)

var emellertid en stat, som skickade ut trupper för att hejda fiendernas framträngande. Dessa trupper voro för stolta att fly och därför stupade de alla. Sedan! upprestes öfver dem en gravvård, på hvilken sattes följande inskrift: »Sägen fäderneslandet, att vi ligga här, emedan vi lydt dess lagar». Jag förstod icke denna inskrift så, när jag läste den, som nu, då jag deltagit i lagstiftningen rörande försvaret, nu fattar jag den hårda och rättvisa förebräelse, som kan drabba de lagstiftare, som genom lag tvinga folk ut i krig och icke gifva dem den öfning, som de behöfva. Jag önskar varmt, att svenska Riksdagen i tid ville laga så, att den icke kan drabbas af en dylik förebräelse, om krigets stund slår för oss.

Jag tror icke, att det i denna kammare finnes många, som icke inse, att dessa 90 dagars öfningar äro behöfliga för beväringen och vilja gifva dem. Ätminstone finnes det en stor del, som säger: »ja, men vederlaget, med hvilket detta skall köpas, är *allt för stort*». Jag är för omodern att förstå den invändningen. Om jag å ena sidan sätter nödvändigheten att gifva de värnpligtige öfningar, så att de med hopp om framgång kunna draga ut i strid — och på samma gång större säkerhet för fosterlandets oberoende och sjelfständighet kan vinnas — och på andra sidan sätter kostnaden, för hvilken detta kan vinnas, så är detta efter mitt förmenande, hvad man i matematiken kallar inkommensurabla storheter. Kan det fås för bättre pris, så är jag öfvertygad om, att vi skola vara glada öfver det allesamman, men kan man icke få det för bättre pris, så å la bonne heure!

Efter hvad jag yttrat finnen I, mine herrar, att jag kommer att rösta för bifall till lagutskottets förslag om beväringlagen, sådant det nu föreligger.

Hans excellens herr statsministern Boström: För hvarje regering måste naturligen det angelägnaste vara att söka verka för stärkande af landets försvar. Derfor måste också den frågan alltid återkomma, tills den vunnit sin lösning. Den form, under hvilken sådant bör ske, är ju svår att utfinna.

Vore det så, att den allmänna meningen vore stadgad om den rigtning, i hvilken en definitiv lösning borde ske, så är det naturligt, att förslag i sådan rigtning borde år efter år framläggas. Men det är ett faktum, beklagligt om man så vill, men ock förklarligt, att man hos oss ej kunnat bestämma sig för någon viss rigtning, och det är då helt naturligt, att man måste bygga på den grund man har och tillse, att på densamma göras de förändringar och förbättringar, som äro möjliga att åstadkomma. Detta var också anledningen till den form, som den kongl. propositionen i år erhållit.

Omedelbart efter det Kongl. Maj:ts förslag blifvit framlagdt hafva följt åtskilliga enskilda motioner, i syfte af försvarets ombildning eller förstärkning dels i den rigtning, som regeringen föreslagit, dels på värnpligtens grund och dels slutligen på grundvalen af stam och beväring, men stammen bildad genom värfning.

Framläggandet af dessa motioner kan icke vara annat än glädjande i flera hänseenden; och hufvudsakligen därför att de synas mig visa, att det från snart sagdt alla håll erkännes, att vårt försvar är otillräckligt och behöfver stärkas. De utskott, som sedan fått taga frågan om hand, ha egnat densamma en behandling, som också visar huru vigtig utskotten ansett frågan vara — och man kan icke annat än vara dem tacksam för det arbete, som de nedlagt derpå. Det är emellertid gifvet att i en så omfattande och vigtig fråga, om hvilken så många och skiftande meningar föreligga, man icke kunnat blifva enig, hvadan utskottens förslag äro åtföljda af åtskilliga reservationer. Jag skall be att få genomgå dessa reservationer i största korthet.

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnplikts-
lagen.
(Forts.)*

En reservant har förmenat sig icke kunna tillstyrka det kongl. förslaget, emedan detsamma ej skulle innefatta en fullständig organisation. Jag behöfver väl icke erinra derom att, då regeringens förslag endast afser att tillöka eller att förbättra den försvarsorganisation, som vi redan hafva, det icke heller kan göra anspråk på att vara ett fullständigt organisationsförslag.

En annan reservant från lagutskottet, understödd af flere reservanter från statsutskottet, samtliga från denna kammare, motsätter sig förslaget, därför att han vill hafva en värfvad stam. Men det är alldeles gifvet, att, när denna mening icke lyckats vinna någon anhängare från medkammarens utskottsledamöter, det icke heller finnes någon den minsta utsigt, att densamma skall kunna blifva Riksdagens beslut. Detta synes mig äfven vara helt naturligt, då man tänker sig, att desse reservanter vilja minska den stam vi redan hafva och icke lemna någon garanti för att ens denna stam skall kunna hållas fulltalig. Dertill kommer också en anmärkningsvärd ofullständighet i reservanternes förslag, derutinnan att der icke förekommer någon antydning om huru långt de velat utsträcka beväringens öfningar.

Vidare hafva två reservanter från denna kammare förklarat sig instämma i det kongl. förslaget med den ändring, att öfningsdagarnes antal nedsattes till 60 dagar. Jag torde kunna karakterisera detta förslag såsom oantagligt. Jag tror mig dock veta, att meningen med detsamma icke så mycket varit att det skulle gå igenom i samma form, hvori det föreligger, utan man fäste dervid den förhoppning att, genom en sammanjemkning med Första Kammaren, om hvilken man är öfvertygad att den är villig att taga dessa 90 dagar, antalet skulle kunna bestämmas till 75 å 80 dagar, och alltså till mindre än förslaget innehåller. Man har enskildt vändt sig till mig med förfrågan, om ett sådant förslag vore antagligt; men jag har alltid förklarat, att det är oantagligt, och jag ber att nu här bestämdt och öppet få förklara, att det icke är tänkbart, att åtminstone denna regering skulle tillstyrka konungen att antaga ett förslag, som gör öfningstiden kortare än de af Kongl. Maj:t föreslagna 90 dagarna. Man säger, att äfven dessa 90 dagar äro för få, och många säga, att de äro *allt* för få.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.

(Forts.)

Det är också gifvet, att man på den siffran icke kan göra någon som helst nedprutning.

Slutligen har en reservant motsatt sig förslaget af den anledning, att han icke ville vara med om någon ökning af vårt försvar, förr än man fått allmän rösträtt och beslut tillika fattats om införande af progressiv beskattning till utjemnande af de ökade kostnader, som försvarets stärkande komme att medföra. Vid försvarsfrågan skulle då ytterligare kopplas tvenne mycket svårlösta frågor utöfver de båda, som vi redan hafva med densamma sammankopplade. Jag vet, att redan denna första sammankoppling varit för mången motbjudande, och jag får för min del säga, att den visserligen icke heller varit tilltalande för mig, men den föreligger dock såsom ett politiskt faktum och vi måste taga den med i beräkningen. Emellertid har erfarenheten från denna sammankoppling nogsamnt visat, att på den vägen ingendera frågan vinner synnerligen mycket. Ty, kommen i håg, mine herrar, att, oaktadt denna sammankoppling egt rum i tjugu år, dessa frågor dock ej ännu funnit sin lösning. I stället för att underlätta, befarar jag, att sammankopplingen kommer att motverka frågornas lösning.

Att deltaga i fäderneslandets försvar har alltid varit den främsta pligten för hvarje medborgare; så länge ett samhälle funnits, har ock denna pligt funnits. Det tal man nu får höra, att man för fullgörande af denna pligt skall uppställa vissa villkor, hvilat på den uppfattningen, som i fosterlandet endast vill se en sammanfattning af alla inom landet befintliga egodelar. Men visserligen innebär begreppet fosterland något annat och mera. Det innebär ju allt det, som gör fosterlandet just till vårt. Vårt språk, våra minnen, hela detta arf från våra förfäder, som gör, att vi alla trots alla meningsskiljaktigheter dock känna oss som ett folk. Se på de länder, hvilkas invånare förlorat sin sjelfständighet och sin frihet. Nog hafva de jorden kvar, nog bär den än skördar, icke blifva andra förvärfskällor stängda. Men tron I, mine herrar, att allt dock är detsamma? Skulle vår sorglöshet i fråga om ordnandet af vårt försvar föra oss derhän att vi fölle offer för en inkräktare, då om ej förr skulle vi slutligen märka, att vi dock *haft* frihet, att våra skattebördor ej varit för mycket tyngande, och då komme det nog att besannas hvad jag läst i ett anförande af en varm fosterlandsvän: »då kommer nog en afskrifning till stånd, men det som afskrifves, det blifver gamla Sveriges frihet och sjelfständighet, och sedan afskrifvas öfriga frågor, de må gälla grundskatter, allmän rösträtt eller annat, ty sedan hafva svenske män i sitt lands öden ingen röst.» Den första och angelägnaste omsorgen måste således alltid vara den att bidraga till sitt lands oberoende. Denna pligt är icke ny, den är lagbestämd sedan långa tider till baka. Här gäller det endast att bereda hvar och en tillfälle till att bättre fylla denna sin medborgerliga pligt. Vi kalla nu detta en börda, bortskämda som vi äro af en lång freds väl-signelser. Men kommer kriget, då kan man vara förvissad, att denna s. k. börda vändes till fördel, emedan hvarje man då verk-

ligen kan gå till striden medveten om att kunna fylla sin plats och med hopp om att vinna seger.

Man säger också, att försvaret är för dyrt och att vi ej hafva råd att uppoffra mera för detsamma än vi redan gjort. Jag vill i detta fallet icke trötta kammarens ledamöter med några siffror, men jag vill betona, att hvar och en, som har tillfälle att anställa en jemförelse mellan de bördor vi för försvaret äro underkastade och försvarsbördorna inom öfriga europeiska länder, skall finna, att Sverige i det afseendet är ett bland de minst betungade. Ser man på de mindre, med oss likställda länder, som antingen sett sin frihet hotad eller förvärfvat densamma nyligen, finna vi dem beredda till hvarje offer för värnandet af sin sjelfständighet. Denna offervillighet beror ater derpå, att de lärt känna och inse, hvilket värde denna frihet har. Det kan för öfrigt aldrig vara för dyrt för ett land att försvara sig.

Jag vet nog, att i det förslag från utskottet, som nu föreligger, kunna uppletas brister, men visst är, att det dock är någonting bättre, ja, väsentligt bättre än det, som vi nu hafva, och jag ber dessutom herrarne icke glömma, att det bästa alltid är en fiende till det bättre.

Försvarsfrågan är ej och får ej vara en partifråga, det är därför jag vågar ställa till kammarens ledamöter en varm uppmaning att hvar i sin stad söka verka för, att denna fråga nu ändtligen en gång föres framåt. Detta kan icke ske, om hvar och en håller på sin åsigt. Endast om man sluter sig till den mening, som har den största utsigten att kunna göra sig gällande, kan man hoppas på möjligheten att föra frågan igenom. Här har så ofta fälots det ödesdigra ordet: *för sent*, att detta ord på mången icke gör något som helst intryck. Men här torde väl ändock knappast finnas någon, som tror på en *evig* fred. Då bör det också för hvar och en vara klart, hvad som ock är visst, att för hvarje år, som går obegagnadt förbi, rycker dock faran oss närmare. Jag ber eder, mine herrar, betänka detta, när I gån att i dag fatta edert beslut.

Herr Mankell: Min ståndpunkt i afseende på de föreliggande frågorna är i korthet angifven i min reservation till det lagutskottsbetänkande, som nu är föredraget. Derjemte ber jag att få hänvisa till min reservation i samma fråga vid föregående riksdag, äfvensom till mina vid frågans behandling i kammaren då afgifna yttranden samt till mina föregående yttranden i försvarsfrågan i Första Kammaren. Der finnes det mesta af hvad den förste ärade talaren och hans excellens herr statsministern anført upptaget och besvaradt.

Inga 90 dagar m. m. skall jag rösta för, så länge icke den medborgerliga likställigheten blifvit införd genom allmän rösträtt. Och inga vidare millioner, uppgående till ett tiotal eller kan hända derutöfver, kan jag vara med om att bevilja, så länge icke en rättvis beskattning blifvit införd. Men om dessa förutsättningar upp-

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.

(Forts.)

fyllas, då skola jag och de med mig liktänkande blifva lika ifriga försvarsvänner som trots någon annan.

Hvad i öfrigt beträffar de föreliggande frågorna, skulle om dem vara så mycket att säga, att man kunde uppfylla flere dagar med reflexioner och resonnement deröfver. Jag vill emellertid blott beröra två punkter, och äfven detta så kort som möjligt, nemligen dels de finansiella förhållanden, som skulle blifva rådande genom antagandet af utskottets förslag, dels den militära betydelsen af det förslag till stam, som af Andra Kammarens reservanter blifvit framställt.

Hvad först beträffar de nämnda *finansiella förhållandena*, vill jag försöka att inskränka mig till så få siffror som möjligt, väl vetande, huru svårt det för åhöraren är att under ett muntligt föredrag tillrättafinna sig i afseende på siffrors verkliga innebörd och valör.

Inledningsvis ber jag få erinra, att den summa af närmare tre millioner, som vi bortvoterat af lifsmedelstullarne för *innevarande* år, möjligen kan tänkas ersatt genom de förhöjda tullar på industrialster och lyxartiklar, som af Riksdagen torde kunna komma att antagas. Men ej heller mera. Ty jag tror icke, att dessa tullar skola komma att gifva det stora belopp af 5 millioner, som af herr finansministern antagits. Ej heller få de tagas i beräkning för ökade statsutgifter *nästkommande* år, då de säkerligen helt och hållet åtgå till betäckande af de borttagna inkomsterna.

Hvad vidare beträffar de gjorda beräkningarna för följande år, är det beqvämast att följa den öfverräkning, som är uppståld i herr finansministerns anförande till statsrådsprotokollet den 13 januari innevarande år. Man finner der debet och kredit så arrangerade, att på 1893 års budget förekommer en ökning i utgifterna af omkring 3 millioner, hvaraf större delen till försvaret, hvarjemte inkomsterna minskats med omkring 2 millioner, utgörande den till afskrifning föreslagna delen af grundskatterna o. s. v. Vidare förekomma för år 1894 ökade militärutgifter, uppgående till omkring 2 millioner, och en million i afskrifna grundskatter, hvartill bör fogas det bristande öfverskott, som man förut kunnat beräkna för statsregleringen, till ett belopp af 4,300,000 kronor. Detta utgör nu ett sammanlagdt belopp å 12,300,000 kronor.

Bland inkomsterna, som skola fylla denna lucka, finner man upptagna de för i år suspenderade spanmålstullarne till ett belopp af 4,000,000 kronor. Vidare höjd bevillning med omkring en million kr. Sedan tillkommer för 1894 ett ännu kvarstående öfverskott från 1890, uppgående till 1,500,000 kr., en maltskatt af 3,000,000 kr., stämpelafgift till en million kr., ökade industritullar med en million kr. och statens andel i bankovinsten med omkring 800,000 kronor.

Äfven om man skulle tänka sig, att Riksdagen verkligen beviljade alla dessa nya skatter, och att de inflöte på sätt som beräknats, hvilket dock är mindre sannolikt, uppstår likväl ett stort deficit derigenom, att man redan för 1893 bortvoterat 3,600,000 eller

kan hända 4,000,000 kr. af spanmålstillarne. Och helt säkert får man icke räkna den ökade million med, som herr finansministern beräknat af industritullar för 1894. Detta gör ett deficit till en början af 5 millioner, och det finnes ingenstädes i statsutskottets betänkande antydt, hvarifrån detsamma skall tagas. Vidare bör man kunna antaga, att sträfvandena för lifsmedelstillarnes afskaffande icke skola afstanna, utan nästa år med samma eftertryck som nu göra sig gällande. Och då bortfalla ytterligare åtskilliga millioner kronor.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnplikts-
lagen.
(Forts.)

Skåda vi ännu längre fram i tiden, så kunna vi med säkerhet antaga, att under de år, som återstå af detta århundrade, äfven en annan statsinkomst skall bortfalla, nemligen fyra millioner genom afskrifning af grundskatter och indelningsverk. Å andra sidan torde man väl äfven kunna antaga, att lifsmedelstillarne under samma tid blifva helt och hållet afskaffade, hvarigenom uppstår ett ytterligare deficit af 4 millioner. Tillsammans alltså en lucka af 8 millioner. Och huru den luckan skall fyllas, är en fråga, som jag icke kan besvara; och jag skulle gerna vilja höra, om någon annan kan göra det.

Jag ber att få erinra, huruledes vid förra riksdagen, när samma fråga förelåg, vår nuvarande högt ärade talman uppdrog en skildring af de finansiella vådor, som skulle uppstå, om det då föreliggande förslaget antoges. Denna skildring var verkligen skräckinjagande. Det gick löst på ett belopp af 10, 12 å 14 millioner kronor, som måste fyllas. Jag vågar antaga, att det till icke ringa del var på grund af denna skildring, som pluraliteten inom denna kammare då förkastade förslaget. Sedan dess har den finansiella ställningen så till vida försämrats, att de öfverskott, som då ansågos kunna påräknas, bortfallit, äfvensom att Riksdagen bortvoterat 3 å 4 millioner i lifsmedelstullar. Kan det då vara skäl att gifva sig in på ett finansielt äfventyr, som är af så mycket svårare beskaffenhet? Jag vädjar i det hänseendet förnämligast till de ärade herrar af centern, som föregående år följde nyssnämnde ledare, men om hvilka man nu påstår, att de äro benägna att öfvergifva sin förra standpunkt och »med lätt hjerta» öfvergå till det motsatta läget. Jag vädjar till dem, om det kan vara klokt att nu gifva sig in på det vida farligare äfventyret? Kan sådant vara öfverensstämmande med deras politiska och finansiella samvete, och i synnerhet med deras nationalekonomiska såsom frihandlare, då man nemligen kan taga för gifvet, att, om hvad regeringen nu föreslagit vinner Riksdagens bifall, lifsmedelstillarnes afskaffande kommer att, om också icke alldeles omöjliggöras, åtminstone i hög grad försvåras?

Jag skall nu be att få nämna några ord om de förslag till *stammens organisation*, som föreligga, nemligen dels statsutskottets och dels reservanternas från Andra Kammaren.

Hvad beträffar statsutskottets betänkande, så är det bästa i detsamma — ett företräde, som jag erkänner och uppskattar — den genomgående och grundliga kritik, som utskottet egnar det s. k.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

generalernas förslag, hvarigenom ohållbarheten af detsamma i ett land med så små tillgångar som vårt blifvit till fullo bevisad. Jag hoppas, att derigenom detta förslag blifvit en gång för alla dödadt, och jag skall för min del icke glömma, hvad statsutskottet i denna fråga yttrat, om förslaget ännu en gång skulle komma fram.

Hvad i öfrigt statsutskottets förslag till stam beträffar, känna vi, att det utgör den brokigaste profkarta, som man kan tänka sig, å alla möjliga organisationer, må hända fem å sex olika slag. Man har tagit några lappar här och några lappar der och flickat i hop dem till ett ordentligt lapptäcke. Om en utländing finge se en sådan organisation, skulle derigenom säkerligen hans förvåning, ja, kan hända äfven hans åtlöje, väckas. Den utgör rena motsatsen till den enkelhet och den reda, man med skäl alltid fordrar af en arméorganisation, och jag tror därför, att förslaget endast derigenom dömer sig sjelft.

Helt annorlunda förekommer då reservanternas förslag. Det är enkelt, redigt och likformigt. Hela stammen blir organiserad efter samma norm. Hvad man än må säga om det gamla landtmannapartiet och dess arméförslag, *konseqvent* har detsamma alltid varit. Konseqvent hafva dess förslag af 1878, af 1883 och af 1892 alltid varit byggda på hufvudsakligen samma grunder.

Men detta kan icke sägas om regeringens organisationsplaner. På 1870-talet framställes den rena värnpligtsorganisationen, med indelningsverkets upphäfvande, såsom det enda saliggörande; och alla, som då icke ville gå in derpå, betecknades som försvarsnihillister. På 1880-talet kom en ny princip, nemligen värfvad stam med indelningsverkets upphäfvande. Och så fortgick det till 1890-talet, då en tredje princip gjordes gällande, nemligen återgång till det gamla indelningsverket och dess förstärkande med värfvade trupper. Hvilket är nu det rigtiga och hvilket bör anses såsom det måttgifvande i afseende på regeringens åsigter? Det är icke underligt, om man vid sådant vacklande börjar betvifla insigten och sakkunskapen hos den regering, som sålunda vexlar planer en gång i årtiondet, om icke oftare.

För min del kan jag icke fatta den obenägenhet, som på sista tiden visat sig gent emot det af reservanterna framlagda förslaget. Det innehåller ju ingenting annat, än hvad regeringen sjelf flere gånger förut föreslagit, nemligen 1883 för stammen i dess helhet, 1885 för hela den värfvade eller garnisonerade styrkan, 1887 af herr sjöministern för sjömanscorpens ordnande, och 1889 af den nuvarande herr krigsministern för indelta kavalleriets omorganisation. Hvarför skulle denna organisation ej nu duga lika väl som förut? Jag framställde denna fråga till herr krigsministern vid föregående års debatt om försvarsväsendet och anhöll att få veta, hvarför man öfvergifvit 1880-talets princip. Men jag fick derå intet svar och har ej heller sedermera fått något. Förgäfvos har jag forskat i statsrådsprotokollet för i år, men har der blott fått en lös antydan om att det icke låte sig göra. Något bevis för detta påstående har jag deremot ingenstädes upptäckt.

Det af reservanternas framlagda förslaget är troget kopieradt — jag vågar säga nästan ord för ord — efter de förslag, som framlades 1887 af herr sjöministern om båtsmanshällets förändring till sjömanscorps och 1889 af krigsministern om det indelta kavalleriets ombildning till värfvad. Utskottet har sjelft erkänt dess militära duglighet och till och med varit så nådigt att upptaga en del af samma organisation i sitt förslag. Utskottet har emellertid anmärkt, att enligt detta förslag ett tillräckligt antal rekryter för hela stammen icke skulle kunna anskaffas. Men enligt min åsigt hafva reservanternas på ett öfvertygande sätt ådagalagt, att med de medel, som enligt deras förslag skulle ställas till Kongl. Maj:ts disposition, det mycket väl skulle låta sig göra att åstadkomma en stam af den afsedda styrkan.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Hvilka bekymmer man i öfrigt må hysa i afseende på bristande tillgång, torde dock böra medgifvas, att dessa bekymmer böra kunna häfvas för den närmaste framtiden. Ty det torde vara klart, att den indelta armén då till stor del kommer att kvarstå. Och på sätt reservanternas i 4:e punkten af sin reservation påpekat, kan man under samma tid bilda den nya stammen genom småningom skeende öfverflyttning af den gamla stammen till den nya. Det är samma åtgärd, som föreslagits och mycket förtjenstfullt utredts af herr sjöministern i hans förslag till båtsmanshällets ombildning af år 1887. Jag har hans anförande till statsrådsprotokollet med mig; och det skulle göra mig ett nöje uppläsa detsamma, emedan det verkligen är särdeles öfverbevisande i afseende på lättheten att under närmast förestående tio eller femton år skaffa stamrekryter. Men jag vågar för tillfället ej upptaga kammarens tid med dess uppläsande.

På senare tiden har man å nyo börjat tala om nödvändigheten af *garanti* för stamtruppen, om reservanternas förslag skulle ifrågakomma. För så vidt dermed skall menas någon konstitutionel eller politisk garanti, så inser jag icke, hvad dermed skall förstås. Ty åt hvem skulle garantien gifvas och af hvem skulle den lemnas? Det kan väl ej gerna ifrågasättas, att garantien skall lemnas af svenska folket eller dess representanter åt dess statstjenare, från och med statschefen ända ned till den lägste vaktmästare i verken? Något sådant kan väl ej numera vara meningen! Vill ej svenska folket eller dess ombud försvara fäderneslandet, lär ej heller någon slags garanti kunna afhjelpa ett sådant missförhållande. Den bästa garantien är i alla fall penningar. Vill man betala, nog får man en stamtrupp, så stark man vill hafva den. Det är möjligt, att det blefve något dyrare, än man nu föreställer sig, men att den skulle kunna uppsättas, tror jag icke behöfva underkastas något tvifvel.

Slutligen ber jag att få framhålla, huruledes reservanternas på ett enligt mitt förmenande öfvertygande sätt ådagalagt, att deras stam är fullt ut *lika stor* som den af utskottet afsedda. De hafva räknat ut, att den vid mobilisering skulle uppgå till omkring 50,000 man, d. v. s. till samma storlek som utskottets. Och så vidt

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

jag kan se, är den räkningen riktig. Men dertill kommer äfven en annan sak, nemligen att deras stam måste blifva *bättre utbildad*, än den af utskottet föreslagna, för så vidt som den värfvade stammen för närvarande anses bättre utbildad, än den indelta. Den värfvade stamtruppen erhåller en årslång utbildning för soldater och blir äfven bättre utbildad för de olika befälschargerna, än den indelta. Och är nu detta förhållandet, bör en sådan stam äfven kunna utgöra ett mycket *bättre stöd* för beväringen, än den af utskottet ifrågasatta. Det var just det, som krigsministern och sjöministern i främsta rummet afsågo med sina förslag till ny organisation af 1887 och 1889. Och jag förstår ej, hvarför icke samma skäl skulle få gälla för reservanternas förslag, som då af dem anfördes, och hvilka äfven, åtminstone hvad beträffar båtsmanshallets ombildning, af Riksdagen godkändes.

Jag har ansett mig skyldig att yttra detta för att bemöta de beskyllningar för försvarsnihilism, som städe rigtats mot hvar och en, som icke godkänner regeringens *tillfälliga* åsigt i frågan. Det är ingalunda försvarsnihilism att föreslå en stamtrupp på sådana grunder, som af reservanterna blifvit ifrågasatta.

Jag vill emellertid icke längre upptaga kammarens tid, utan anhåller blott att få yrka afslag på den föreliggande punkten.

Herr Bratt: Då denna viktiga fosterländska angelägenhet nu å nyo i riksförsamlingen är under debatt, och då frågans utveckling i en rätt riktning är — det må jag bekänna — den samhällsangelägenhet, som ligger mig mest om hjertat, samt då jag således finner det öfverensstämma icke mindre med min böjelse än med min pligt att här temligen fullständigt derom uttala min mening, synes det mig lämpligt att till en början egna någon uppmärksamhet åt en invändning, som på senaste tiden blifvit mer och mer ofta hörd mot *allt* ordnande af vårt försvarsväsen; en invändning, som den siste talaren nyss uttryckte och som äfven förekommer i hans till lagutskottets betänkande fogade reservation; en invändning, som vi hafva förnummit så väl i vissa pressorgan som i åtskilliga folkmötesresolutioner; en invändning slutligen, som erhöi sitt klaraste och mest koncisa uttryck, då vid en minnesvärd remissdebatt vid denna riksdags början en välkänd stämman på stockholmsbanken upphof sig och förklarade, att det icke behöfdes någon vidlyftig procedur för att affärda ett förslag, »som lägger ökad värnpligt på hungertullbeskattade och rösträttsaknande medborgare». Det är denna invändning, som jag till en början vill bemöta, och jag tager dervid det sist citerade uttrycket till utgångspunkt.

»Ingen ökad värnpligt för hungertullbeskattade och rösträttsaknande medborgare!» — det var kontentan.

Ja, det der åskådningssättet skulle jag förstå, och då jag för min del — hvad jag näppeligen torde behöfva inför kammaren vitsorda — är afgjord motståndare till lifsmedelstullarne, och då jag likaledes hyser den uppfattningen, som jag här i kammaren vid upprepade tillfällen förfäktat, att jag anser en rösträttsreform i

liberal rigtning vara en åtgärd, som är påkallad både af den enklaste politiska rättvisa och den enklaste politiska klokhet, skulle äfven jag ansluta mig till detta åskådningssätt, om nemligen det vore så, att de faror, hvilka *utifrån* kunna hota vårt land och våra högsta intressen, stode i allra ringaste samband med ordnandet af våra egna inre angelägenheter, dessa må nu vara af ett eller annat slag. Men då icke något sådant samband finnes, och då ingen förnuftig människa kan påstå, att det finnes, så är det oklokt, ja, förnuftsvidrigt att grunda en värnpligtsvägran, d. v. s. en försvarsvägran, på uteblifvandet af önskade reformer i fråga om tullar och rösträtt. Ty hvad skulle den ärade reservant i lagutskottet, som jag här återopat, och den ärade talaren på stockholmsbänken, hvars kraftuttryck jag nyss citerat, äfvensom deras meningsfränder väl svara, om man till dem kunde på allvar ställa den frågan, huruvida de tro, att, i händelse vi blefve öfverfallna, vi skulle hafva något för en höflig anmodan till fienden att lugna sig, intill dess att en fraktion — låt vara en mycket stor fraktion — af det svenska folket fått sina önskingar i afseende på lifsmedelstullarne och den allmänna rösträtten uppfyllda; eller om de anse, att vi hafva ingenting, alls ingenting, som är värdt att försvara, därför att vi nu hafva en spanmålstull på 1 kr. 25 öre pr 100 kilogram och ett »streck» på 800 kr.? Näppeligen skulle de väl, förmodar jag, på dessa frågor kunna lemna tviifvelaktiga svar. Men är denna min förmodan riktig, då — så sant icke här spelas ett hasardspel, i hvilket man mot framgången af egna partisyfthen sätter upp, bland annat, fäderneslandets lifsintressen — lärer väl den strid, man nu bakom en förskansning af tull- och rösträttsfrågorna för mot lösningen af försvarsfrågan, ej kunna på annat sätt förklaras, än att man öfver hufvud taget ej vill veta af *något* försvarsväsen; d. v. s. man *vill* icke, att vi skola försvara oss, om vi anfallas; eller man tror, att vi icke kunna komma i det politiska läge, att vi *behöfva* försvara oss, eller man förmenar, att vi icke *kunna* försvara oss, om vi än så gerna *vilja* göra det.

Men jag frågar — efter nu ställningen är sådan, att här måste kämpas icke allenast om *sättet* för försvarsfrågans lösning, utan först och främst mot *försvarsnihilismen* — är denna nihilism berättigad ur hvilken af de nämnda synpunkterna saken må ses?

Man *vill* icke, att vi skola försvara oss. Det skulle således, exempelvis, vara likgiltigt — för att erinra om ett på sin tid mycket kommenterat yttrande — huruvida Sveriges folk skulle bygga och bo i sitt eget land eller i ett storfurstendöme? De skulle vara oss likgiltiga, alla de förfärliga konsekvenserna af sistnämnda förhållande, *den* konsekvensen icke till förglömmades, att Sveriges unge män finge uttjena en värnpligt icke på 42 dagar, icke på 90 dagar, icke på 10 månader i eget land, utan på fem år i ett annat land, möjligen i en annan verldsdel? Denna — jag vill icke säga ofosterländska utan — vanvettiga mening har väl, dess bättre, icke synnerligen många tillhängare.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.

(Forts.)

Ang ändring
i vissa delar
af värnpligtis-
lagen.

(Forts.)

Men desto flere torde nog de vara, som säga: »Oss vill ingen ha'; oss vill ingen ta'; må vi bara proklamera fred och neutralitet och sköta oss derefter, så nog kunna vi vara lugna.» Ja väl, mine herrar, hvad synes eder? Vi lefva midt upp i en tid, hvars företeelser i så mångt och mycket hänvisa på ett stundande krig, företeelser sådana, att exempelvis den store Moltke, som dock var känd att icke säga så synnerligen många onyttiga ord och ur hvars tal och skrifter på sina ställen framlyser en djup afsky för kriget såsom sådant, fastän han visserligen kände och beherskade krigets konst fullständigare än någon af sina samtida, han kunde ett par år före sin död om dessa tidsföreteelser säga i tyska riksdagen, att de, särskildt den olidligt tyngande rustning, under hvilken nu alla folk sucka, med hela kraften af en naturlag verka till krig. Och detta krig, när det en gång blossar upp, det skall, menkligt att se, blifva oberäkneligt till sin omfattning, oberäkneligt till sina politiska verkningar, oerhördt till sina ödeläggande verkningar; det blir i alla händelser ett krig, i hvilket den försvarslöse, som mot sin vilja deruti indrages, a priori kan säga sig, att hans undergång är för handen. Vi lefva, säger jag, midt uppe i en sådan tid, och man vill försöka inbilla sig sjelf och andra, att för oss, lyckliga svenskar, för oss är den eviga freden redan ett fullbordadt faktum, »oss vill ingen ha', oss vill ingen ta',» etc. Mången, mången gång har jag hört det der talet och ofta har jag dervid fått anledning erinra mig den gamla historien om strutsen, som borrar sitt hufvud ner i sanden, när han vädrar en fara, och dermed vill *han* försöka inbilla sig sjelf och andra, att han är osynlig. Men erinrom oss, att strutsen har namn om sig att vara mera snål än qvick. Må vi taga oss i akt, att vi icke inför historien och våra efterkommande få stå med samma vitsord.

Slutligen säger man, att vi i alla fall icke kunna försvara oss. Ja, hvad det beträffar, vill jag derpå icke spilla många ord. Det föreligger nog många historiska och geografiska och statistiska fakta, som säga annat. Må vi så visst få *god vilja* att i tid tänka på hvad vår frid tillhör och ordna vårt försvarsväsen, som vi kunna af ett ordnad försvarsväsen få *behof* och hafva *förmåga* att åstadkomma ett sådant!

Nu vet jag väl, att man säger: »Ja, låt vara, att det der framtidskriget är oundvikligt, men *för närvarande* ser det dock ganska fredligt ut, och vi kunna nog hafva tid att vänta.» Vi kunna hafva tid att vänta! Ja, när är det, som icke uppskofsanden kommer med sitt: »det är tid att vänta,» äfven då när *allt* bjuder: *det är tid att handla*. Hvar och en vet, att den politiska atmosfären är mättad, ja, öfvermättad med explosiva ämnen, men hvad ingen vet, det är *när* och *hvarifrån* den tändande gnistan kan komma.

Äfven har jag mer än en gång hört sägas af dem, som ej vilja vara med om att afhjelpa vårt försvarsväsen genomgående brister: »Ja, det är icke vårt fel; det är deras fel, som välsignat oss med tullar och förvägra oss rösträtt. Tag bort de förra och gif oss det senare, då bli vi också försvarsvänner,» o. s. v. Men

jag kan icke inse, att det talet är berättigadt; ty, mine herrar tullmotståndare och rösträttsvänner, hafven godheten erinra eder, att då ni och jag och våra i den delen mer eller mindre liktänkande fått dessa våra önsknningar uppfyllda, då kunna från andra håll — och hvarför icke med samma anspråk? — resas *andra* kraf på sociala reformer såsom vilkor för försvarsväsendets ordnande — det är ju ingen brist på vare sig reformatorer eller reformidéer —, och försvarsväsendet förblir sålunda evinnerligen oordnad.

I samband med hvad jag nu haft äran anföra tillåter jag mig framkasta ett spörsmål, som må hända kan förefalla sällsamt nog, i synnerhet från militäriskt håll, men som likväl icke saknar fog efter ett fjerdedels sekels resultatlösa meningsstrider om sättet för försvarsfrågans lösning. Vore det icke skäl att bringa frågan om försvarsväsendets »vara eller icke vara» under debatt, ställa den frågan på sin spets, så att nationen genom sina representanter fullt och klart och medvetet pröfvat å ena sidan, hvilka offer, personliga och materiella offer, försvaret oafvisligen af nationen kräfver, så vidt det skall blifva *effektivt*, och å andra sidan, huruvida nationen vill eller *icke* vill bringa dessa offer åt sin sjelfständighet. Och är en sådan pröfning gjord, må då representationen taga sitt parti och fatta sitt beslut såsom män, de der veta hvad de vilja och veta hvad de göra i en sak, der det kan gälla lif eller död, samt äro beredda att draga ut den fulla konsekvensen af sitt beslut, i hvilken rigtning det beslutet faller. *Vilja* vi försvara oss, då må vi taga ett afgörande steg i *den* rigtningen, men *vilja* vi *icke* göra det, nå väl, låtom oss då bespara eller på mera produktiva ändamål använda de 30 millioner — tredjedelen af hela vår budget — hvilka nu offras på ett försvarsväsen, om hvars oändamålsenlighet och absoluta oförmåga att fylla sin uppgift alla äro ense.

För min del hyser jag dess bättre icke något tvifvel om, hvad svenska folket vill och skall göra, när för detta folk det en gång *verkligen gäller* att värna om sina lifsintressen, när *det gäller* att välja emellan kamp eller underkastelse. Jag kan nemligen icke tänka mig, att ett folk, som har ett fädernesland sådant som vårt, en historia sådan som vår, en odling sådan som vår, skulle, när *det gäller* att häfda sin plats uti de sjelfständiga kulturfolkens led, utan en förtviflad kamp från denna plats afstå. Jag kan icke tro, att detta samma svenska folk, som fordom i hårda nödens tider kunde offra *allt* utom tron på fosterlandet, tron på dess fria tillvarelserätt, på helgden af dess minnen, på hoppet om dess framtid, nu, ehuru det visserligen är tyngdt — ty medgången här i verlden kan vara en tunga för nationerna lika väl som för individerna — af en freds- och välgångs- och utvecklingsperiod, som icke blott är exempellös i hela vår föregående historia, utan ock saknar många motstycken i hela världshistorien, nu skulle kommit derhän, att det utan kamp intill döden skulle vilja till sina efterkommande lemna ett stympadt, må hända ett underkufvad och förslafvad land i stället för det hela, fria land, vi tagit i arf af våra fäder. Men är denna min uppfattning riktig om hvad svenska folket vill och skall göra, när *det gäller*,

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

då måste också detta folk, som alla andra, ovilkorligen förbereda sin värnkraft, innan det gäller att taga densamma i anspråk. Det är en olycksalig förblindelse att tro, att vi mer än andra strafflöst skulle kunna underlåta detta. Hvad är då att göra?

Ja, hvad jag för min del anser vara att göra, det har jag visat, då jag satt mitt namn under en vid denna riksdag framlagd motion om försvarsväsendets ordnande på grundval af den allmänna värnpligten, den enda grundval, som är naturlig och hållbar och berättigad, vare sig man ser saken ur politisk, social eller militärisk synpunkt. Men denna grundval accepteras icke, säger man, af vårt folk, och säkert är åtminstone, att icke majoriteten af representationen accepterar den.

Det torde då icke vara ur vägen att, om än ytterst flygtigt, erinra om, hvilka vittnesbörd historien gifver oss om den allmänna värnpligten, historien, som för visso är oss gifven icke endast i vetenskapligt och teoretiskt intresse, utan som jemväl har det höga, praktiska syftet, i det den upplyser oss om det framfarna, att bereda oss och utveckla oss för det tillkommande.

Historien visar oss, att hos forntidens stora kulturfolk, med hvilka vi åtminstone i vissa afseenden icke ännu kunna anse oss jemnställda, var den allmänna värnpligten icke blott grundvalen för deras krigsförfattning, utan ock den röda tråd, som genomgick hela deras nationella och sociala lif.

Då i Grekland denna tråd började slappas och förlora sin spänstighet, var det slut med Greklands oberoende såsom sjelfständigt statsförbund; och då i Rom denna tråd blifvit helt och hållet afsliten och en legosoldatesk hade bildat en stat i staten, gick det romerska verldsväldet öfver ända. Under medeltidens tusenåriga natt likasom under det halfva årtusende, som omfattas af den s. k. renässansperioden och större delen af den nyare historiens tidevarf, finner man nästan intet spår af den allmänna värnpligten. Åtminstone, så vidt jag vet, förekom den under hela denna tid endast hos det ädla och frihetsälskande lilla schweitzerfolket, som ock mot medeltidens slut, tack vare den, gång efter annan mellan sina berg krossade den österrikiska kejsarstatens hela militärmagt, blomman af det mellersta Europas ridderskap, och häfdade sitt oberoende. Man återfinner ej den allmänna värnpligten hvarken inom medeltidens feodalhärer eller inom deras efterföljare, dessa af olika nationaliteter sammansatta besoldade krigarhorder, som under sina anförare, de s. k. »condottieri», i 14:de, 15:de, 16:de seklen drogo från land till land och mot kontant liqvid slogo i hjel och läto slå sig i hjel, i det de, utöfvande sitt handtverk, kämpade för hvem som helst och mot hvem som helst. Icke heller finner man den allmänna värnpligten i de stående, nationella yrkesarméer, som efter medlet af 1600-talet började att öfver allt i de europeiska staterna uppsättas. Men, ehuru sålunda för långa tidrymder försvunnen, var den allmänna värnpligten dock icke död. Den återvagnade till lif nu för 100 år sedan inom den stora nation, som med alla sina fel, alla sina beklagliga öfverdrifter dock varit banbrytare för så många

höga och stora och sanna idéer här i världen. Då i början af 1790-talet de stora revolutionskrigen utbröto och Frankrike angreps från alla håll, skallade från landets ena hörn till det andra detta härrop, som fått ett rum i den franska nationalsången: »aux armes, citoyens» — till vapen, medborgare —, den allmänna värnpligtens fana höjdes, vi veta med hvilket resultat! Huru har det sedan gått? Preussen, slaget till jorden 1807, förkastade Fredrik den stores mönstergilla system för en stående yrkesarmé, beträdde den allmänna värnpligtens väg och återtog på den vägen åren 1813, 1814 och 1815, för att icke tala om 1870 och 1871, hvad det förlorat och mera dertill. Ryssland antog den allmänna värnpligten efter det olyckliga Krimkriget 1855, Italien gjorde detsamma efter sin pånyttfödelse genom krigen 1859 och 1860, Danmark likaså efter sitt olyckliga krig 1864, Österrike likaså efter 1866, de små Balkanstaterna likaså efter de slitningar, som lagt grund till dessa staters sjelfständighet. — Ja, *alla* Europas länder, fränsedt England, hafva nu, med eller utan de bittra »erfarenheter från egna slagfält», på hvilka vi fortfarande vänta, antagit den allmänna värnpligten. Forntid och nutid räcka hvarandra sålunda handen, bekräftande den grundval för en krigsförfattning, som är *den rätta*. Och märkom väl! Jag talar här om den *rena* värnpligten, *den* värnpligt, under hvilken hvarje man, som skall göra aktiv krigstjänst, också får en mot denna tjänst svarande utbildning.

Härmed är jag inne på en sak, som närmare berör oss och det föreliggande ämnet.

Mine herrar! *Äfven* vi hafva allmän värnpligt; vi hafva haft den sedan år 1812, ehuru detta är något, som man allt för ofta tyckes glömma. Det är i denna stund genom oryggelig lag bestämdt, att 12 åldersklasser af Sveriges manliga ungdom skola göra krigstjänst, *om vi få krig*. Nu beskärmar man sig öfver den s. k. orättvisa, som en *ökad* värnpligt skulle medföra för »hungertullbeskattade och rösträttsaknande medborgare», men man förbiser eller ignorerar den oerhörda och i ordets fullaste mening blodiga orättvisa som ligger deri, att man *älägger* desse unge medborgare, på hvilka dock fäderneslandets hela hopp och hela framtid hvilat, att gå ut i kriget, men man *förvägrar* dem den utbildning, som för kriget fordras. Jag upprepar och betonar det: vi *hafva* den allmänna värnpligten, men hvad vi *icke* hafva, det är de organisativa former, förutan hvilka värnpligten ej kan behörigen tillgodogöras, och framför allt hafva vi icke den *utbildning*, förutan hvilken den allmänna värnpligten blir icke blott ändamålslös, utan förderfbringande. I, som här bestriden värnpligtens ökning, så att den blir effektiv, I, som viljen pruta på de värnpligtiges utbildningstid, veten I väl hvad I fordren, hvad I gören. Om Eder vilja i detta afseende blir gällande, då skall värnpligten, när den tages i anspråk för sitt ändamål, långt ifrån att blifva ett medel till fäderneslandets frälsning endast blifva ett säkert, ett ofelbart verkande medel till den fosterländska ungdomens grymma lidanden och nesliga undergång.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligt-
lagen.

(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnplig-
lagen.
(Forts.)

Detta är nu *min* uppfattning af den allmänna värnpligten, af dess natur, dess berättigande och faran af dess värdslösande, och i den uppfattningen har jag sannerligen icke det ringaste blifvit rubbad genom statsutskottets sväfvande och på all inre bevisningskraft blottade förklaring, att den allmänna värnpligten för närvarande icke har något stöd i vårt folkmedvetande, att den icke är uppbyren af folkmeningen och att följaktligen icke en härorganisation, grundad på det rena värnpligtssystemet, här skulle kunna genomföras. Och detta skulle vara förhållandet med oss, oss ensamma; *vår* folkmening skulle vara så ohjelpigt förvillad, *vårt* folkmedvetande skulle vara så otillräckligt för uppskattning af ett härordningssystem, som dock är erkänt och högt skattadt af *alla* andra civiliserade nationer, fränset England, der förhållandena på grund af detta lands djupgående undantagsställning med nödvändighet stält sig annorlunda. Jag tror icke, att detta antagande är välgrundadt, och det är just af detta skäl, som jag och andra med mig i detta hänseende liktänkande såsom vår motion upptagit det förslag, som utaf generalskomitén var utarbetadt, och som vi vid denna riksdags början framlade. Men denna motions eller rättare sagdt generalskomiténs förslags öde känna vi alla nogsamt. Generalskomiténs förslag, på hvilket man inom armén hade så stora förhoppningar, generalskomiténs förslag, på hvilket jag för min del lade så stor vikt, att jag vid förra riksdagen röstade *mot* det *nu* föreliggande förslaget, därför att jag ansåg det sistnämnda komma att fastslås och dermed hindra genomförandet af det stora, det systematiskt anlagda och, i förhållande till den erbjudna valutan, ekonomiskt tillfredsställande förslag, som vi hade välgrundade anledningar tro skulle komma att för representationen snarligen framläggas, detta generalskomiténs förslag det är nu — jag konstaterar blott ett sakförhållande — af *regeringen*, om icke förkastadt, så åtminstone tills vidare undanskjutet. Och huru förslaget blifvit mottaget af Riksdagen, det hafva mina medmotionärer och jag sannerligen fått höra utaf. I alla händelser är nu generalskomiténs förslag för tillfället borta.

Men hurudan är då nu i sjelfva verket situationen? Jo, uppställer man frågan: skola vi *bereda* oss, eller skola vi *icke* bereda oss att med vapenmagt häfda våra lifsintressen och möjligen vårt nationella oberoende, om de ena eller det andra skulle hotas, och besvaras den frågans förra del jakande, såsom jag naturligtvis påyrkar, då återstår icke att välja på mer än två vägar, den ena anvisad af statsutskottet — som väsentligen förbättrat hvad Kongl. Maj:t här vid lag föreslagit — den andra af en fraktion af denna kammare. Båda dessa förslag öfverensstamma deruti, att de vilja bygga försvaret på basis af systemet »*stam och bevärning*», men de skilja sig så till vida sins emellan, att, då det ena förslaget vill bygga stammen på den indelta arméns grund *jemte* värfning, så vill det andra förslaget bygga stammen *uteslutande* på värfning.

Innan jag går att kasta en jmförande blick på dessa båda förslag ur militärisk synpunkt, torde det vara skäl att med några

ord beröra värdet utaf systemet »stam och beväring» i allmänhet med hänsyn till vår tids militära förhållanden.

I förbigående vill jag då anmärka, att detta system, stam och beväring, är i fullkomlig saknad af alla historiska traditioner. På intet annat ställe har det förekommit i den af oss begagnade och för oss nu ifrågasatta formen. Ingenstädes har det således undergått det enda verkliga prof, som är fullgiltigt i fråga om hvarje militärisk institution, nemligen *krigets* prof. Detta är nu visserligen icke i och för sig något afgörande bevis för systemets oduglighet eller olämplighet, ty allting har ju i sin början varit nytt och opröfvadt; men det är dock en omständighet, som förtjenar att noteras på systemets debetsida, helst om man vill jemföra detta system med den allmänna värnpligtens.

Det fins emellertid andra och positiva skäl, som tala mot systemet stam och beväring. Det förhåller sig nemligen så, mine herrar, att krigets allvarliga konst har under vårt århundrade mer och mer utvecklats sig i en rigtning, som fordrar på samma gång stor individuell utbildning hos soldaterna och en genomgående homogenitet hos hela härmassan. Detta är en gifven följd af den utveckling, som egt rum på andra områden, på vetenskapliga och industriella områden, och som framkallat förändringar och framsteg i fråga om kommunikationsväsen, vapenteknik o. s. v. Det är således dessa två omständigheter — stor individuell utbildning och genomgående homogenitet — som framför allt, och mera nu än någonsin förut, fordra att göra sig gällande inom vår tids härorganismen. Utgår man nu härifrån och erinrar man sig, hvad den förste talaren, general Ryding, anförde i afseende på behovet utaf t. ex. de stridandes genomgående duglighet, huru en strid utföres i våra dagar, och tänker man vidare på, hvad som fordras i afseende på marschförmåga — soldaterna måste nu kunna på kort tid marschera långa sträckor med vida tyngre och svårare packning än någonsin förut behöfts, och de skola kunna röra sig med denna packning under hetta och köld och i allt slags terräng samt t. o. m. under strid — så vill jag fråga: hvad hjälper det nu i striden, om *tre* fjerdedelar, beväringen, af den skyttelinie, som går mot fienden, *icke* kan sköta sig, att endast *en* fjerdedel, stammen, *kan* det? Hvad hjälper det, om under marschen *tre* fjerdedelar af manskapet, beväringen, digna under sina packningar eller också slänga dem ifrån sig och komma fram redlösa, att *en* fjerdedel, stammen — som haft tid att blifva för marschen *tränad* — kommer fram i tjenstbart skick? Enahanda är förhållandet vid den viktiga *bevakningstjensten*, den må utföras under hvila eller under marsch. Hvad hjälper det, om *en* länk i bevakningskedjan håller, om *tre* länkar brista?

Man kunde drifva denna jemförelse in på alla det nuvarande fältlivets olika områden, man skulle öfver allt komma till samma resultat. Det anförda må emellertid vara nog, och jag har härmed velat visa, att denna homogenitet, som jag talat om, numera är ett viktigt vilkor för en krigshär att fylla, och att det således finnes

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligt-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.

(Forts.)

skäl, som i allmänhet tala *mot* systemet stam och beväring. Men nu är det uppenbart, att dessa skäl förlora mer och mer i betydelse i samma mån som skillnaden, den kvantitativa och den kvalitativa skillnaden, mellan stam och beväring minskas. Ju större stammen är, ju bättre utbildad beväringen är, desto mera närmar man sig naturligtvis det normala, det rätta. Ju mindre stammen proportionsvis är, ju sämre beväringen är utbildad, desto säkrare är, att hären i sin helhet är oförmögen att fylla sin uppgift. Deraf följer, att det gifves ett visst minimum af stam i förening med ett visst minimum af beväring, under hvilka minima man alldeles icke kan gå, utan att det hela blir fullständigt oanvändbart. Jag ber att få pointera den sanningen, hvilken är lika enkel som betydelsefull, och jag skall genast komma till tillämpningen.

Ställa vi nu mot hvarandra dessa båda system: helt och hållet värfvad stam och det system, som af statsutskottet föreslagits, så är emellertid det klart, att någon jemförelse i ordets fulla mening här icke kan ifrågakomma. Å ena sidan bjudes oss ett i detalj utarbetadt förslag, ett förslag, som delvis hvilat på sekelgammal erfarenhet — nemligen i fråga om indelningsverkets rekryterings-säkerhet — ett förslag, hvars genomförande kan börja i samma ögonblick, som det blir accepterat; å andra sidan bjudes oss ett förslag, som hvilat på fullständigt praktiskt opröfvad grund, ett förslag, hvars detaljer äro fullkomligt obestämda, ett förslag, som skall prövas af många olika parter, innan det kan komma att godkännas, ett förslag, hvars genomförande i afseende på tiden således måste vara det obestämdaste af allt obestämdt i våra militära reformarbeten. Jag tror under sådana förhållanden, att man icke behöfver sträcka jemförelsen längre. Saken synes åtminstone mig vara klar. Det system, som utaf reservanterna till statsutskottets förslag blifvit föreslaget, är så föga utarbetadt, det hvilat på så okända grunder och öppnar så obestämda både militära och ekonomiska perspektiv, att man ej kan stå till svars med att nu inlåta sig på något dylikt, om man vill taga ett mera afgörande steg för försvarets stärkande.

Är således i det fallet jemförelsen gjord och är saken så till vida klar, att man måste bestämma sig för statsutskottets förslag, så är dock alldeles gifvet, att detta bör ske endast på det uttryckliga vilkor, att det minimum af beväringens utbildning, som nu är föreslaget, nemligen de 90 dagarne, icke i ringaste mån nedprutas. Komme nedprutning här vid lag i fråga, skall detta så ofördelaktigt inverka på det hela och åstadkomma så stor försämring af förslaget i militäriskt hänseende, att man alldeles icke skulle kunna stå till svars inför nationen för de offer, som man i alla händelser genom antagande af förslaget pålägger densamma.

Jag är ingalunda blind för detta förslags brister. Luckor finnas i detsamma; jag vet det, och jag vet hvilka de äro; men jag vet också, att *med* dessa luckor blir den härorganisation, som nu bjudes oss, en helt annan faktor för en eventuel fiende att räkna med än den vår nuvarande härordning gifver honom. Och redan

den omständigheten i och för sig är ur militärisk synpunkt så betydelsefull, att man icke kan, stående inför alternativen: *denna* förbättring eller *ingen*, förbise densamma. Dertill kommer, att om öfver hufvud vi kunna motse vårt försvarsväsens uppbyggande på den rena värnpligtens grund, måste man, sådana förhållandena nu äro, antaga detta skola lättast ske genom att vi slå in på den i statsutskottets förslag anvisade vägen.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligt-
lagen.
(Forts.)

Jag har här skärskadat frågan uteslutande från dess — om jag så får säga — militäriskt-fosterländska synpunkt, men jag erkänner villigt och bestämdt, att det fins ännu en *annan* synpunkt, som är utaf den allra allvarligaste betydelse, en synpunkt, från hvilken jag för min del emellertid icke finner mig kompetent att fullt och klart öfverblicka förhållanden, så invecklade som de derifrån te sig, om jag också ingalunda förbiser nödvändigheten af att en utredning äfven i det hänseendet kommer till stand. Jag syftar naturligtvis här på förslaget *ekonomiska* sida. Jag hoppas och förväntar därför, att under denna debatt sådan utredning om förslaget hela och fullständiga ekonomiska innebörd skall ifrån kompetent och intresserad håll lemnas, att de, som verkligen vilja se saken fördomsfritt, att de, som verkligen vilja tillgodose fosterlandets sanna intressen, skola kunna sluta sig till det af statsutskottet framlagda förslaget, hvilket jag för min del accepterar, liksom jag naturligtvis yrkar bifall, herr talman, till den nu föredragna punkten i värnpligtslagen.

Herr Wästfelt: Under en följd af år har regeringen inkommit till svenska Riksdagen och genom proposition fäst uppmärksamheten på vigten af att förstärka fosterlandets försvar, på det att vi må kunna häfda och bevara vår frihet. Hvarje gång som det kommit en dylik begäran, har den icke kunnat vinna Riksdagens bifall. Orsakerna dertill känna I bäst, mine herrar, som varit i Andra Kammaren längre än jag, så att derom är intet att orda; men genom denna vaksamhet från regeringens sida har också en rörelse utvecklats i vårt fosterland på det vis, att det uppstått i olika delar af landet fosterländska föreningar och försvarsföreningar, bildade såväl af män som kvinnor, hvilka föreningar uppträdt med den fordran på regering och Riksdag, att vi nu skola tänka på att värna fosterlandets frihet och sjelfständighet. Från dessa föreningar hafva, åtminstone hvad några af dem beträffar, skrivelser inkommit till riksdagsmännen med uppmaning att ställa främst på sitt riksdagsmandat fosterlandets försvar. Detta visar ju tecken till en lifaktighet och fosterlandskärlek, som åter vaknat, hvilket bör för oss alla vara högst beaktansvärdt. Det är icke underligt, att en sådan tanke kunnat uppstå inom fosterlandet, då vi alla känna att det försvar vi i närvarande stund ega är högst otillfredsställande. Vi ega en indelt armé, som ensam för sig icke kan motsvara de kraf på motståndskraft, som man bör ställa. Derjemte hafva vi vår beväring eller värnpligtige, hvilka åter hafva en sådan uppfostran i militäriskt hänseende, att man derom kan säga, att den

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.

(Forts.)

alls icke uppfyller sitt ändamål. Under de 47 år, som jag haft hedern att stå i svenska armén såsom militär, har jag varit i tillfälle att beakta det försvarslösa tillstånd, hvori var beväring befinner sig. De sista fyra åren af denna tid hade jag äran att vara chef för Vesternorrlands beväring sbataljon, och jag tillstår att hvarje gång jag upplöste bataljonen, gick en vemodig känsla igenom mig, ty jag tänkte: huru skola dessa reda sig, om fosterlandet fordrar, att de skola gå ut mot fienden med en så liten undervisning? Jag har därför med stor glädje följt den rörelse, som gjort sig gällande, och hoppas att förr eller senare skall den stora frågan lyckligt lösas i förhållande till svenska folkets förmåga att bära de bördor, som dermed äro förbundna. Till denna Riksdag har regeringen åter kommit med en proposition om ökandet af Sveriges försvar. Derjemte hafva kommit tvenne motioner, som äro mycket beaktansvärda, men hvilka icke torde kunna utstå jemförelse med regeringens förslag med anledning dels af de stora kostnader, som det beaktansvärda generalsförslaget skulle medföra, och dels genom omöjligheten att kunna fullständigt uppsätta en armé på de grunder, herr Olof Jonsson föreslagit, då hans förslag icke innehåller någon garanti, och det derigenom blefve omöjligt att uppställa trupper utan de allra största kostnader för staten.

I afseende på den framställning, som nu är gjord om 90 dagars öfning för beväringen, måste jag i högsta grad hålla på den siffran. Man har uttalat den åsigten, att det icke skulle vara möjligt för folket att kunna undvara sina beväringssynglingar eller karlar under så lång tid. Såsom gammal jordbrukare tror jag mig kunna säga, att detta är något för mycket sagdt, ty det första året skulle enligt detta förslag vara en tjenstgöring på endast 68 dagar, d. v. s. nära två och en half månader. Om således den tiden skulle taga sin början i maj och fortsätta juni och halfva juli, skulle folket i öfre Sverige och kanske äfven i nedre Sverige komma till baka till sina bygder, då slättern och skördetiden börja, och det är då egentligen, som stora massor af folk behöfvas, ty till sjelfva sänings-tiden är så mycket förberedt på hösten, att den kan göras med ganska litet folk. Det är det första året. Det andra året inskränker sig tjenstgöringen till endast en månad. Det kan man väl icke säga vara för mycket, då det gäller att värna sitt fosterland. Man har sagt och allmänt trott, att svenska folket icke skulle vara mäktigt att bära denna börda. Jag tillstår upprigtigt, att jag icke kan tro att det är så. Ty då det är fråga om att försvara sin frihet, sätter man allt till litet mer än hvad som fordras i det dagliga lifvet.

För min del får jag tillstå, att om det s. k. generalsförslaget en gång vunne Riksdagens bifall, detta skulle mest glädja mig. Skulle deremot Olof Jonssons förslag gå igenom, komme det snart att visa sig vara en omöjlighet att genomföra i följd af kostnaderna och andra omständigheter. Under nuvarande förhållanden är enligt min uppfattning regeringens förslag, sådant det blifvit utarbetadt af lagutskottet och statsutskottet, det enda tilltalande. Särskildt vill

jag fästa herrar riksdagsmäns uppmärksamhet på den vaksamma blick, hvarmed regeringen och statsutskottet sett på det öfre Norrland. Det öfre Norrland, d. v. s. Norrbotten, Vesterbotten, Ångermanland, Medelpad och Jemtland, representerar en ytvidd motsvarande nästan hela det öfriga Sverige. Till försvaret af denna ytvidd ega vi tre stambataljoner, två svadroner och en afdelning artilleri. Men om man besinnar den utsträckning i både längd och bredd, som detta område eger, hur är det tänkbart att med detta försvar kunna möta det första angreppet. Men genom den betydelsefulla förbättring, som nu är föreslagen, tror jag för min del, att man skall vinna åtskilligt för Norrlands försvar. Man tror, att vi fortfarande kunna lefva i lugnt tillstånd och icke hafva så mycket att befara. Nej, mine gode herrar, så är det verkligen icke, ty det förhåller sig med krigen som med sjukdomarne, att de äro periodiska, och när de komma, sluta de vanligen icke, förrän de gjort stor skada. Om vi gå till baka t. ex. hundra år, så minnas vi åren 1714, 1715, 1716, 1717, 1719, 1720 och 1721, huru fienden då ryckte öfver Qvarken hvarje år och plundrade och brände från Haparanda och Luleå ntefter kusten ända ned till Gefle. Sådana tider kunna komma än en gång, och då lefva vi i detta lugn och tro, att ingen fara är på färde, förrän det börjar osa. Då sätta vi till allt hvad vi hafva och ångra bittert, att den liknöjdhet och försumlighet, som varit rådande under så lång tid, fått pågå utan att vi på något sätt ökat vårt försvar. Hvad nu vår ungdom beträffar, vill jag påstå, att den börda, som vi lägga på dem, aldeles icke är för stor; det är ju deras framtid, som vi gå att skydda. Vi gå undan som äldre äro, *de* hafva fosterlandets frihet och sjelfständighet att bevara, men vi äro skyldiga att lemna dem en sådan militärisk uppfostran, att de icke blifva uppoffrade, ty det vore ett stort fosterländskt fel. Man säger, att man icke har råd att uppoffra något för sitt försvar — men man har råd att uppoffra sin ungdom! Deri ligger, tror jag, en oriktig uppfattning uttalad. Vi hafva stora pligter mot vår ungdom på samma gång som vi hafva rättighet att ställa stora fordringar på den.

Jag vill icke längre uppehålla herrarne, men hoppas att med hvad jag sagt hafva fullständigt klargjort min ställning till frågan, och anhåller nu endast, herr talman, att få yrka, att 27 § i lagutskottets förslag måtte blifva antagen.

Herr Erickson i Bjersby: Sedan herr statsministern från statsrådsbanken uttalat sitt ord i denna fråga, är det gifvet, att de välvilliga afsigter, som jag och en annan ledamot i lagutskottet haft med vår reservation, icke vidare hafva någon betydelse. Jag anser mig likväl skyldig att framställa ett yrkande i den rigtningen, på det att äfven vår uppfattning må få komma under kammarens ompröfning. Kammaren får döma, och efter kammarens beslut få vi foga oss. Jag gör det för min del och är äfven öfvertygad om, att min medreservant med jemmod skall bära det beslut, som kommer att fattas.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligtsslagen.

(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Af alla de ändringar i värnpligtslagen, som Kongl. Maj:t föreslagit innevarande riksdag, intager helt säkert ändringen i nu föredragna punkt det främsta rummet. Jag kan nästan säga, att på utgången af denna beror allt, huruvida försvarsfrågan skall föras framåt och vid denna riksdag en lösning af skattefrågorna skall ega rum. Frågan är således vigtig. Såsom herrarne se, hafva jag och herr Anderson i Tenhult haft en mot lagutskottets majoritet afvikande uppfattning rörande denna paragraf. Vi hafva ställt oss på samma ståndpunkt i år, som vi intogo i lagutskottet och denna kammare förra året. Vi hafva ansett oss pligtige härtill, ty de skäl, som föranledde oss att göra det förra året, kvarstå i år med oförminskad styrka. Jag kan till och med säga, att de framstå i ännu tydligare dager nu. Förhållandet är sådant; och därför kan man icke förbise dem. Vi hafva naturligtvis icke förmått — och det kan ingen begära af oss, att vi skola kunna riktigt — bedöma saken från militärisk synpunkt, och jag erkänner, att hvad fackmännen i denna sak sagt är fullt riktigt. Äfven jag är förvissad derom, att dessa 90 dagar icke äro en för lång utbildningstid för att de värnpligtige skall kunna bibringas nödig utbildning; men det har varit andra förhållanden, som varit afgörande för oss, nemligen ekonomiska förhållanden, och bland dem i främsta rummet den genom denna utsträckta öfningstid uppkommande bristen på arbetskrafter för näringarne och i symnerhet för landets modernering, och det torde icke kunna bestridas, att hvarje dags utsträckt öfning för de värnpligtige innebär en i hög grad känbar uppoffring för våra jordbrukare.

Man har sagt, att »90 dagar» är en siffra, som är känd af gammalt. Jag erkänner det. Det är en siffra, som genomgått de olika förslagen sedan ett par decennier till baka, en siffra som denna kammare sjelf en gång erbjudit, nemligen år 1878. Men den siffra vi valt — 60 dagar — är icke heller en ny siffra; det är en, som kammaren år 1883 erbjöd sig att gå in på, i sammanhang hvarmed då föreslogs ett fullständigt upphäfvande af indelningsverket. Vid en jemförelse mellan detta förslag och det förslag, som förelåg vid förlidet års riksdag, har jag fått den uppfattningen, att, äfven med den afprutning i denna §, som vi reservanter tänkt oss, skulle detta förslag, på sätt lagutskottet tillstyrkt det, i sammanhang med öfriga dermed förbundna frågor i afseende på försvarets ordnande ändock innebära lika stora fördelar för försvaret som 1890 års förslag. Äfven jag vill vara med om att förbättra vårt försvar, äfven jag vill hafva våra skattefrågor lösta lika mycket som någon annan. Jag vill således icke, att vi skola helt och hållet afböja den kongl. propositionen; och jag har hoppats, att de många, som under decennier påyrkat grundskatteafskrifningen och lindring i rustnings- och roteringsbesväret, skulle vilja i någon mån gå Kongl. Maj:ts proposition till mötes. Och detta kunna vi göra, äfven om vi icke äro ense om sjelfva hufvudgrunden, på hvilken vårt försvar förr eller senare skall byggas; ty detta förslag är, enligt krigsstyrelsens uttalande, sådant, att det icke lägger hinder i vägen för någon som helst framtida organisation af vår armé.

Hvad de värnpligtige beträffar, anser jag, att de icke skulle lida genom öfningstidens utsträckning. Ty de skulle ju få ökad dagaflöning, på sätt statsutskottet föreslagit, god undervisning under sjelfva öfningstiden erhålla de ock, hvartill kommer att arbetsförtjenst under den öfriga delen af året, på sätt påståtts, ingalunda skulle af dem saknas. Men arbetsgifvarne komme att lida, såsom jag förut sagt, och det är dem jag i första rummet tagit hänsyn till. Här är icke fråga om att neka de värnpligtige en rättighet. Man kan icke med fog påstå sådant, så mycket mindre som icke någon önskan om ökad öfningstid af dem uttalats. Men vi äro skyldige att besluta i frågan, hvarvid vi måste taga hänsyn till hvad som från olika synpunkter kan vara rätt och billigt.

Jag kan icke undgå att uttrycka min förvaning öfver att de, som vilja försvarets stärkande, ropa: »allt eller intet». Här af frestas jag att draga den slutsatsen, att någon fara med en afprutning på den begärda öfningstiden nu icke är förenad. Ty vore fara verklig en färde, borde väl icke en afprutning med några dagar på öfningstiden vara en så väsentlig förändring af Kongl. Maj:ts förslag, att förslaget i sin helhet därför skulle förkastas, helst talande skäl för en dylik afprutning föreligga och sannolikheten för en lycklig utgång derigenom blefve större.

Jag uppfattar icke denna fråga såsom en partifråga. Jag tänker nu icke det ringaste på rösträttsfrågan och icke heller på de tullpolitiska förhållandena, utan jag ser frågan endast från fosterländsk synpunkt, kombinerad endast med de frågor, med hvilka regeringen sjelf satt den i samband. Vigten af att försvara oss, att värna vår sjelfständighet är för mig lika stor som för någon annan, och jag är intresserad därför lika mycket som någon annan.

Till sist ber jag att få framhålla, att vi icke böra här utslunga mot hvarandra några förebråelser. Det är redan något gjort i den rigtningen. Man har hört vissa talare orda om det ansvar, som man får bära genom att hysa en från deras egen åsigt afvikande uppfattning. Jag för min del vill icke förebrå någon den uppfattning han har, öfvertygad, som jag är, att hvar och en handlar efter sitt samvetes bud. Men jag vill icke heller mottaga några förebråelser; ty jag vet, att jag menar allvar med hvarje ord, och att jag sökt handla i fosterlandets sanna intresse genom att ställa mig på den ståndpunkt, som jag inom lagutskottet intagit. Och då jag nu kommer att yrka bifall till något annat än hvad utskottets förslag innebär, vet jag hvad jag yrkar, hvad yrkandet innebär; och jag gör det i den bästa afsigt.

Jag vill för närvarande icke gå denna fråga närmare in på lifvet. Möjligen kan jag under diskussionens lopp blifva tvungen att yttra något mera. Men för tillfället inskränker jag mig till att yrka, att 27 § måtte få följande från lagutskottets förslag afvikande lydelse:

»Värnpligtig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i sextio dagar, hvilken tjenst-

Aug. ändring
i vissa delar
af väraplygt-
lagen.

(Forts.)

göring skall fullgöras vid rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna samt flottan under det första året, men vid fotfolket och trängen under två år, med fyratiodva dagar under det första året och aderton dagar under det derpå följande.

I öfrigt lika med utskottets förslag.

Herr Edelstam: Då jag nu begärt ordet, har det icke skett för att för egen del göra ett inlägg i diskussionen, utan för att till kammaren framföra en vördsam anhållan från samhällsklasser, hvilka icke alla sjelfva äro berättigade att taga inträde i Riksdagen, icke ens att välja ledamöter till densamma.

Under år 1884 bildades inom landet den s. k. »Svenska qvinnoföreningen för fosterlandets försvar i angifvet syfte, enligt dess stadgar, att lägga i dagen det varma intresse, hvarmed den svenska qvinnan tager del i fosterlandets viktigaste fråga; men äfven för att genom föredöme i offervillighet öfverallt i Sveriges bygder väcka till lif och underhålla känslan för fosterlandets frihet och sjelfständighet och för de höga pligter, som i detta afseende åligga alla, man eller qvinna, hög eller låg, rik eller fattig.» Föreningens första upprop undertecknades af 142 qvinnor af olika samhällsklasser. Det har sedermera bildats i landet 33 lokalkomitéeer eller filialer, äfven ledes i olika delar af landet. Antalet af föreningens medlemmar uppgår till omkring 5,600. De medel föreningen lyckas insamla, dels genom årsafgifter dels på annat sätt, äro afsedda att ställas till Konungens förfogande såsom ett bidrag till att påskynda fullbordandet af Karlsborgs befästande. Af de insamlade medlen hafva redan 24,000 kronor öfverlemnats till Hans Maj:t att användas till inköp af mark å Vaberget vid Karlsborg. Öfriga medel, som föreningen har i sin värd, uppgå till något öfver 66,000 kronor. Föreningen är ock viss om, att medlen alltmer skola kunna ökas, och att framdeles ej obetydliga belopp skola kunna lemnas för samma ändamål till Konungen. Under förlidet är beslöt föreningen att till 1892 års Riksdag inlemna en vördsam petition, och vände sig därför föreningens styrelse till åtskilliga varma försvarsvänner inom Riksdagen med anhållan, att någon af dem ville till kamrarna framlemna densamma. Jag har blifvit anmodad att inom denna kammare framlemna petitionen och har åtagit mig samma uppdrag. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten på, att denna petition är undertecknad af mer än 10,400 personer, flertalet qvinnor, dock äfven ett antal män. Dessa qvinnor tillhöra olika samhällsklasser inom landet. Det är dessa mödrar, systrar, makar, som vända sig till kammaren med denna sin vördsamma petition, som jag nu ber att få uppläsa:

Politisk och religiös frihet har i alla tider ansetts såsom ett lands största skatt och intet offer kan eller bör därför synas för stort för den nationella oafhængighetens bevarande. Nästan hvarje blad af Sveriges häfder här ock vittnesbörd om de strömmar af blod, våra fäder offrat till värnandet af den torfva, vi ännu med stolthet kalla vårt *fädernesland*.

Ingen jordisk vinning kan för ett ädelt sinne ersätta förlusten af ett fritt fädernesland, och de nationer, som lidit en sådan förlust, erfara ock dagligen och stundligen hvad densamma innebär. Det exempellöst långa fredsslugn, vårt land åtnjutit, synes emellertid lockat oss att förgäta till och med möjligheten af en krigsfara samt kommit oss att för materiella intressen åsidosätta fäderneslandets högre och heligare kraf.

Ett dylikt oeffterrättighetstillstånd kan dock icke i längden få fortsättas, och den nu pågående försvarsrörelsen utvisar ock tydligt nationens berättigade oro öfver bristerna i våra försvarsanstalter, hvilka, enligt alla våra militära auktoriteters samfälda utlåtande, göra det för oss omöjligt att med hopp om framgång möta en inbrytande fiende.

Att Sveriges qvinnor, hvilkas fäder, makar, söner och bröder vid påkommande krigsfara skulle helt visst *pligttroget*, men det oaktadt *gagnlöst* blöda och dö, utan ens den trösten att med offret af sina lif hafva besparat ett älskadt fädernesland alla ett olyckligt krigs fador, i rikaste mått erfara denna oro, torde icke väcka någon förvåning. Svenska qvinnoföreningen för fosterlandets försvar och andra med densamma liktänkande fosterlandsvänner vända sig därför på detta sätt till Sveriges nu församlade Riksdag med värdsam anhållan, att Riksdagen måtte ofördröjligen, i hvad på densamma ankommer, i afseende på försvaret träffa sådana anstalter, som fäderneslandets trygghet och ära kräfva.»

Herr Peterson i Hasselstad: Herr talman, mine herrar! Jag har begärt ordet endast för att i korthet angifva min ställning till denna fråga. Jag får då säga, att trots de många anmärkningar och betänkligheter, som talaren på stockholmsbänken uttalade mot det föreliggande förslaget, jag för min del anser mig böra, till den kraft och verkan det kan hafva, förorda detsamma.

Det är med krigskonstens utveckling så som med mycket annat här i lifvet, att den har gatt framåt; och att andra länder hafva betydligt större beväringsofningar för sina beväringsofningar än hvad som i vårt land är förhållandet, det är en känd sak. Derfor torde det vara nödigt, att vi ock tänka på att gifva vår beväring en sådan öfning, att den kan någorlunda motsvara hvad andra länder hafva i den vägen. Det torde ock vara att beakta, att hvarje familjefader, som har söner, har en ovilkorlig rätt att fordra för deras räkning — då staten gör anspråk på dem till försvar för fosterlandet — att staten ock gifver dem en sådan krigsutbildning, att den kan i någon mån mäta sig med dem de hafva att strida emot. Har staten försummat detta, har den begått ett svårt fel, just deri att den krigsbildning de nu erhålla är alltför ringa. Jag anser ock, att det är klokt att nu — medan vi *sjelfva* kunna bestämma huru få eller huru många dagar vi anse lämpligt att öfva vår beväring — besluta derom; ty vi kunna tänka oss att en dag *kan* komma, hvilken dag jag önskar *aldrig* må komma, då en inkräktare, en främmande magt föreskrifver lagar. Det blir då icke

Ang. ändring
i vissa delar
af värnplikt-
lagen.

(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

fråga om vi vilja ingå på så eller så lång öfningstid för beväringen, ty det kan kan komma att heta: det *skall* ske som er öfverhet befäller, och deremot är ej tillåtet att protestera, utan tåga och efterkomma påbuden. Och om man i djupaste underdanighet vågade anhålla om någon lindring i de påbudna bördorna, skulle detta upp- tagas som revolutionärt. Vi hafva exempel på inkräktade länder — såsom förut nämnts af hans excellens herr statsministern — som fått djupt känna saknaden af sin frihet och sin sjelfständighet.

Hvad nu beväringssynglingarne angår, som skulle få längre öfning, tror jag, att detta är endast till deras gagn. De behandlas numera icke så som förr, då de fingo bo i dåliga tält och sitta på marken och äta sina måltider.

Nu deremot få de ligga i bekväma sängar, få spisa sina måltider vid bord och blifva äfven väl behandlade af befälet. Jag har sjelf varit i tillfälle att se detta förhållande vid en exercisplats, som ligger nära min bostad. Ynglingarne komma sålunda icke att fara illa och böra därför vara belättna med utbildningen, ty den är till stort gagn, i fall deras hjälp en gång skulle påfordras för landets försvar. Sjelf har jag två söner, hvilka exercerat beväring under en tid, då några baracker ej funnos på exercisheden, utan de fingo ligga på marken i tält och äfven intaga måltiderna i sittande ställning på marken. De förklarade likväl, att den tid, hvarunder de fullgjorde sin värnpligt, var den gladaste tid, de tillbragt. Andra torde hädanefter komma att säga detsamma med ännu större skäl, då nu baracker blifvit införda på mötesplatserna och äfven på annat sätt blifvit, såsom nämnt, sörjdt för deras bättre behandling.

Här har vidare af en talare på stockholmsbanken uttalats betänkligheter i finansielt hänseende mot förslaget antagande. Jag har äfven tänkt derpå, men då jag dervid erinrat mig de stora oppoffringar, som svenska folket gjort för att skydda och försvara sitt land mot främmande inkräktare, så har jag icke kunnat underlåta att tänka på, huru det kunnat vara möjligt för våra fäder att skaffa sig så mycket penningar, som behöfts till underhåll af en armé på utländsk botten under det de äfven fått mota anfall af fiender inom egna gränser. Jag har förvänat mig öfver den energiska kraft, som landet i detta hänseende kunnat utveckla, och beundrat de ansträngningar, våra förfäder ådagalagt för försvaret af den frihet och sjelfständighet, som de i sin tur ärft från sina fäder och för intet pris velat efterskänka. Denna fäderneärfda frihet och sjelfständighet böra vi omsorgsfullt söka bevara, ty den dag kan komma, då detta heliga arf från våra fäder kan löpa fara att gå förloradt. Kunna vi då icke försvara detta arf, så beklagar jag i sanning fosterlandet.

Med dessa enkla ord anhåller jag att få yrka bifall till den föreliggande punkten.

Herr Gustafsson: Här har talats så många vackra ord i denna fråga, att det kanske nu kan vara tid på att äfven yttra några ord, som icke klinga så skönt i allas öron.

Då jag gick hit i dag, tänkte jag, att denna fråga icke skulle behöfva debatteras vidare, ty den har debatterats år ifrån år och borde derfor nu vara utdebatterad. Jag hade således i dag icke tänkt begära ordet, men när jag hörde, huru man här började slå på larmtrumman, kasta ut hotande och varnande ord, beskyllningar för nihilism, om brist på fosterlandskärlek hos dem, som hafva andra åsichter än dem, som delas af regeringen och utskottet, så måste jag begära ordet. Om emellertid mitt svar i ett eller annat fall icke kommer att behaga någon eller några, så får jag erinra om det gamla ordspråket, som säger: »Som man ropar i skogen får man svar»!

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligte-
lagen.

(Forts.)

Jag ber då — äras den, som äras bör — att med några ord få svara på hvad hans excellens herr statsministern behagat yttra i denna fråga. — Han sade, att man icke finge göra denna fråga till en partifråga. Detta är ett underligt tal från en regering, som sammankopplat denna fråga med — grundskatternas afskrifning. Är det icke just denna regering, som gjort frågan till en partifråga? Herr statsministern yttrade vidare, att det är en medborgares förnämsta pligt att försvara sitt fosterland. Detta skall jag äfven hålla mig fast vid. Men det kan icke begäras af andra än af dem, som verkligen *hafva* ett fosterland, och den har icke ett fosterland, som icke är medborgare i detta land. Först då han känner sig som sådan och har politiska rättigheter, är han beredd att försvara fosterlandet. — Jag är icke någon fiende till värnpligtens utsträckning, utan anser, att dessa 90 dagar äro alldeles för kort tid för ändamålet. Derfor säger jag också, att skall vårt försvar ordnas och förbättras, så bör detta ske uteslutande på värnpligtens grunder, och vilja vi hafva ett tidsenligt försvar, skola vi icke försöka lappa i hop det med indelningsverk, värfvad stam och beväring. Nej, vilja vi verkligen hafva ett tidsenligt försvar, skall det vara helt och hållet byggt på värnpligtens grunder. Men, sade herr statsministern, man får icke sammankoppla denna fråga med rösträtts- och skatteregleringsfrågorna. Jo, just med dessa skall försvarsfrågan sammankopplas, om man vill hafva folkets stora lager med sig. Ty ingen regering skall få detta med sig förr, än alla förklarats för medborgare och man vidtagit tidsenliga skatteregleringar.

När man läser detta lagutskottets betänkande och allt det andra, som deraf följer, kan jag icke neka till, att man får samma intryck, som om man ginge på en marknadsplats. Der finnes nemligen en massa salustand med skyltar som lockelser, och det är egendomligt, att här såsom på andra marknader lägger man hufvudsakligen an på landtbefolkningen. Jag tror, att det kan vara lämpligt att litet gå omkring här och titta på skyltarna och på deras inskrifter, som äro så lockande. — När man handlar och byter med saker, som man verkligen eger, så är ju derom ingenting att säga. Men man handlar här med saker, som man alldeles icke eger. Det finnes nemligen på denna marknad en inskrift på en skylt, hvaraf inhemtas, att man vill köpa beväringen och betala

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.

(Forts.)

med husarer, dragoner och indelta soldater. Men icke kan man väl köpa beväringen utan dess hörande. Man måste väl först fråga dem, om de sjelfva vilja, samt lata dem uttala sig genom representationen, som de skulle komma att till en del välja, om de hade rösträtt. Här likasom på alla marknader finnes äfven en värfvare, som stiger fram och talar sa mycket om värfnings utomordentligt lyckliga verkningar. Ja, man kan tala mycket om värfnings. Jag kommer i håg, huru för längre tid sedan en krigsminister talade *mot* värfningsystemet — det var generalmajoren Weidenhielm — och varnade oss mycket skarpt för att anskaffa en värfvad stam. Han anförde exempel från England på dess värfvade stam, och hvilka sorgliga resultat, man der kommit till genom värfnings. Jag skall icke hemta några exempel från andra länder, men skall tillåta mig papeka de moraliska följderna af den värfnings, vi redan ega i vårt land. De återfinnas till en del, om man vill läsa fängvårdsstyrelsens officiella berättelse för år 1890. Deri tala predikanterna vid de olika fängelserna om detta ämne. Jag skall tillåta mig att läsa upp något litet af hvad dessa säga.

Predikanten vid kronohäktet å Långholmen i Stockholm anmärker, att fångarne derstädes jemväl under år 1890 till största delen utgjordes af vanartiga ynglingar från Stockholms gränder, *liksom ock af sådane, som fostrats vid de i hufvudstaden kasererade värfvade regementena.*

Predikanten vid länsfängelset i Karlskrona meddelar, *att ett så betydande antal af örlogsflottans värfvade stam derstädes undergått dem ådömda bestraffningar, att detta slags fångar tidtals utgjort mer än tredjedelen af hela fångpersonalen.*

Länsfängelset i Mariestads, yttrar der anstälde predikanten, har i anmärkningsvärd mån rekryterats med unge män från de å Karlsborg förlagda värfvade regementena.

Hvad göres oss, mine herrar, mera vittne behof? Vi veta hvart värfnings leder! Jag tror därför, att om man hvad systemet beträffar söker öfverga till den värfvade stammen, så skall ur denna stam uppväxa grenar, som skola bära en bitter frukt. Ty den skall icke bära välsignelse med sig för vårt land. — En skylt på ett af stånden å denna marknad bär den lockande inskriften 50 öre. Ja, det låter så demokratiskt, att det fattiga folkets söner skola få en dagaflöning af 50 öre. Men egendomligt är att ingen kunnat säga, hvem som skall betala dessa penningar. Är det icke just detta fattiga folk, som skall betala dem, eller af hvilka utgå väl vara skatter? Om det äfven kan tillfredsställa det fattiga folkets söner att få dessa penningar, så kan det icke tillfredsställa det fattiga folkets fäder att betala ut dem, i synnerhet om de skola tagas genom att förminska matransonen för qvinnor och barn i familjen för att gifvas åt kraftiga unge män, hvilka från staten få både föda, hem och kläder under den tid de öfvas att försvara fosterlandet. För min del kan jag icke vara med om

något sådant. Aldrig har förut för mig så tydligt framgått vigten af några ord, som jag läste uti katekesen i min barndom. Der stod: Om skalkar locka dig, så följ icke! Jag skulle vilja lägga dessa ord på hjertat hos litet hvar inom denna kammare: följ icke skalkars lockelser, gå förbi dessa frestande skyltar och bevaren edra samveten rena!

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligt-
lagen.*
(Forts.)

Herr talman, jag yrkar af fullaste öfvertygelse afslag å lagutskottets förslag i den nu föredragna § 27 och äfven å alla deraf följande konsekvenser.

Jag tror att man kan älska sitt fosterland, utan att hafva samma asigter som lagutskottet och vår regering. När frågan om försvarets byggande uteslutande på värnpligt en gång förekommer här, då är väl jag icke på denna plats, men om jag det vore, skulle jag rösta för äfven om det vore ända till ett års öfningstid. ty jag är icke rädd för att låta våra söner exercera, men jag tror icke, att fosterlandet kan försvaras af slafvar, som tvungna drifvas fram. Endast frie män och medborgare kunna vara besjälade af den fosterlandskärlek, som är hufvudvilkoret för ett kraftigt försvar. Se der mitt enkla program!

Herr H. Eriksson i Elgered: Herr talman! Jag skall endast med några få ord gifva min åsigt till känna. Först vill jag dock i förbigående mot den talare, som sist hade ordet och som sade att de värnpligtige icke vore några medborgare, då de hade inga rättigheter, göra den erinran, att det är öfverflödigt att väcka ännu mera till lifs den upprorsanda, som finnes i vårt land, en anda, som sannerligen icke är den bästa, och mot hvilken jag är viss att nästan hvarenda af kammarens ledamöter på det bestämdaste protesterar; och nu nog härom.

Då å ena sidan det nu föreliggande förslaget till ny härordning är baseradt dels på det föråldrade indelningsverket som stam och dels på allmän värnpligt, och då kostnaderna för en sådan organisation, såsom statsutskottet visat, skulle komma att blifva temligen höga, så att budgeten komme att springa upp med ganska många millioner, som skulle skapa en statsbrist, hvilken sedan icke blott blefve mycket svår att täcka, utan äfven komme att verka förlamande på stärkandet af vårt sjöförsvar, som utan all gensägelse intager för vårt land med hänsyn till dess geografiska läge en minst lika vigtig ställning som landtförsvaret; då å andra sidan det vederlag, för så vidt man kan tala om vederlag, då det gäller afskrifning af grundskatter och lindring i rust- och roteringsbesvären, hvilka skatter äro allmänt erkända sekelgamla orättvisor, som borde utan vederlag afskrifvas och utan ersättning borttagas — då det vederlag, säger jag, som här bjudes, gäller och är endast ett vederlag för rust- och rotehållare, under det att de öfriga samhällsklasserna erhålla ingen som helst ersättning eller intet vederlag — i parentes sagdt — jag tror, huru mycket man än protesterat häremot, att man bör taga hänsyn till skälen både för och emot här vid lag och gifva rätt åt dem som sakna rätt, åt dessa,

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

som både sakna rösträtt och tryckas af indirekta skatter, företrädesvis lifsmedelstullar — så måste jag på grund af dessa skäl, herr talman, ehuru det kännas obehagligt, alldenstund jag är en varm vän af vårt försvar, yrka afslag å det föredragna lagutskottets förslag till ändring af § 27 i värnpligtslagen.

Herr Winkrans: Då det sannolikt är sista gången, jag i denna kammare uttalar mig i förevarande fråga, ber jag få tillkännagifva min åsigt i denna — jag hoppas kunna säga det utan motsägelse — den viktigaste af alla våra frågor.

Redan år 1867 uttalade den representation, som då sammanträdde och hvilken jag hade hedern att tillhöra, i en skrifvelse till regeringen, att dess främsta omsorg måste vara att försöka skaffa landet ett betryggande försvar, innan vi kunde i lugu och ro egna oss åt lösningen af andra viktiga samhällsfrågor, af hvilka ingen kunde mäta sig i vikt och betydelse med den om fosterlandets försvar. Regeringen inlöste denna förbindelse. Regeringen har, såsom det är oss väl bekant, gång på gång lagt fram nya förslag till lösningen af denna fråga, och att få försvaret så ordnad, att vi hade någon utsigt att bevara och försvara vår frihet och sjelfständighet, om en inträngande fiende ville beröfva oss densamma. Dessa förslag, som regeringen kommit fram med, det ena efter det andra, hafva alltid blifvit af kamrarne afslagna. I allmänhet hafva nya skrifvelser afgått, att frågan skulle lösas på ett annat sätt. Hvarför har det väl gått så? Hafva vi ej varit fosterlandsvänner allesammans? Jo visserligen. Den talare, som nyss på stockholmsbänken hade ordet och som varnade oss för »skalkar», han medgaf sjelf, att fosterlandets försvar vore en så viktig fråga, att han för sin del vore färdig att göra uppoffringar. Jag tror detta och jag tror att hvar och en, som uppträder mot dessa förslag, hafva haft sina viktiga skäl. Än har organisationen icke varit fullt tillfredsställande i militäriskt hänseende. Än har det fordrats för stora uppoffringar af en samhällsklass och för små af en annan. Än har man icke sett atskilliga reformer genomdrifna, som borde vara det. Än har man klagat öfver att beskattningen var orättvis, tullar palagda der de icke borde vara, och att folkklasser sakna rättigheter, som de borde hafva. Jag vill icke neka, att hvar enda en af dessa anmärkningar varit i sin mån befogad, men det vill jag säga, att skola vi vänta med att ordna vårt försvar på ett nagorlunda tillfredsställande sätt, till dess alla de antydde bristerna blifvit afhjelpna, då få vi intet försvar; ty så länge ett samhälle lefver maste det finnas ofullkomligheter och brister att afhjelpa, hvilka man måste så smaningom söka få afhjelpna, i den mån samhällsutvecklingen fortgår. Föreskrifver man som vilkor, att allt detta måste vara ordnad förut, då få vi aldrig något försvar, och hvad detta betyder, få vi icke taga lätt sinnigt. Fråga Polen hvad det vill säga att få behålla sin frihet och sjelfständighet. Polackarne skulle anse oss med alla våra brister och all vår förmenta saknad af rättigheter vara det mest afundsvärda folk, som

finnes på jorden. Från den synpunkten äro vi verkligen afunds-
värda. Fråga de länder, som nyligen befriat sig ifrån det turkiska
oket, hvad frihet och sjelfständighet och oberoende betyda, och de
svara på reelt sätt genom att visa sig beredda att göra alla möjliga
uppförfningar för sitt försvar. Vi skulle icke göra det! Vi hafva
icke råd, heter det, det kostar så mycket. Ja, detta är ett be-
synnerligt tal, då, som det säges, vi kunna på spirituösa drycker
och tobak ärligen offra 90 millioner; men vi skulle icke hafva råd
att offra några millioner på försvarsväsendet! Jag tror det icke.
Fråga våra fäder, som betalade den dryga Elfsborgs-lösen till
Danmark, en lösen som i förhållande till nutidens penningssummor
synes så obetydlig, men för den dåvarande generationen kändes
många gånger mer tryckande än för franska folket utbetalandet
af de bekanta milliarderna till Tyskland. Fråga det folk, som lefde
på Karl den tolfdes tid, då han kom tillbaka från Turkiet efter
ett adertonårigt krig och tog alt hvad som fans både af manskap
och egendom och satte upp en ny här för att fortsätta kriget.
Frågade väl dessa: hafva vi råd att försvara oss eller icke? Nej,
de gjorde det ej; de voro villiga att göra de uppförfningar som
erfordrades. Nu vet jag visserligen, att utanför denna kammare
stå massor af folk, som, därför att vi hafva haft en ättioårig
fred, tro att denna fred skall vara ännu ättio år eller förblifva
evig, som man säger. Den som hyser en sådan tro kan vara
ursäktad, om han röstar afslag på dessa uppförfningar, ty uppförfningar är det, såväl på penningar som på åsigtter kan man säga. Men jag tror icke, att det finnes någon i denna kammare, som tror på en sådan evig fred, och hvar och en måste medgifva, att dessa förslag, som nu föreligga, äro, såsom vi äfven hört af sakkunnige fackmän, i viss mån tillfredsställande, visst icke fullt tillfredsställande, men dock sådana att, om de antagas och sättas i verket, det blir möjligt att gå emot fienden. För närvarande är det omöjligt. Rättvisan mot dessa beväringar, som nu få endast 42 dagars öfning och sedan skickas ut, kräfver att vi gifva dem bättre öfning. I annat fall få vi repetera vårt sista olyckliga krig, det finska kriget, då landtvärnet strök med långt innan det fick se fienden. Det blefve en hård dom öfver den generation, som nu lefver och icke vill astadkomma något bättre, äfven om detta bättre icke är det bästa och äfven om det finnes en mängd reformer, som böra genomdrivas. För min del vill jag icke åtaga mig detta ansvar, och jag tackar regeringen, som framlagt detta förslag i år. Jag tror, att den regering, som icke år efter år framlägger förslag till vårt försvarsväsendes ordnande, till dess det en gång genomföres, adrager sig en förfärlig dom i framtiden, då den olycka inträffar i en grad, som kanske ingen nu anar. Jag ber, herr talman, att få sluta med att, tvärt emot den siste talaren, få yrka bifall till lagutskottets förslag.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(F. 18.)

Herr Olof Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Min
äsigbt beträffande den föreliggande paragrafen torde bäst kunna

Ang. ändring
i vissa delar
af väpnplig-
lagen.
(Fort.)

gifvas till kända genom hänvisning till, att jag redan år 1878 såsom motionär deltog i väckande af förslag om just samma 90 dagars införande i fredstid, och att jag sedermera 1883, när frågan återigen förelåg, äfven då röstade för dessa 90 dagar. Om jag nu lika fullt kommer att yrka afslag å denna paragraf, kan således hvar och en fatta, att det icke i och för sig sjelft är utsträckningen af dessa fredsöfningar, hvarpå jag grundar detta afslag, utan att jag grundar det på helt andra orsaker. Det har i dag gjort ett — jag vågar säga det — nästan vemodigt intryck, när, under öfverläggningen om denna fråga, man blåst upp den till sådana dimensioner, att man skulle kunna tro sig hafva löst försvarsfrågan, om de förslag, som nu föreligga, vardå af Riksdagen antagna. Det är naturligt, att, om några talare haft den uppfattningen, de haft stora skäl för att slå fram åtskilliga satsar, egnade att väcka de, såsom dessa talare kanske trott, domnade fosterlandskänslorna hos andra ledamöter i kammaren. Jag må säga, att, om jag kunde betrakta frågan så, jag icke alls skulle tveka att gifva min röst för de 90 dagarne. Men jag ber de herrar, som i dag yttrat sig på den basen, att detta förslags antagande innebär en *lösning* af försvarsfrågan, att betänka, huruvida de kunna gifva ett jakande svar på den frågan: är det nu föreslagna ordnandet af försvaret ett framtidsmål, hvarmed vi kunna vara nöjda och belättna? Kunna vi antaga, att vårt lands trygghet derigenom skall blifva tillgodosedd? Kunna de talarne svara ja på den frågan, då tror jag att situationen varit lämplig för att slå fram med stora fosterländska fraser. Men om de talarne åter erkänna, att med detta förslags antagande ingen tillfredsställande *reform* är genomförd, utan försvaret allenast blifvit dyrare, med bibehållande af indelningsverket, då skola de låta frågan ha sina verkliga dimensioner och icke göra den till större än hvad den i sjelfva verket är.

Manga af de talare, som här yttrat sig, ha särskildt berört den reservation, som jag och flere af statsutskottets ledamöter afgifvit mot ett betänkande, som kommer att föredragas efter detta; och alla ha de i större eller mindre grad erkänt, att de grundsatser vi deruti framställt vore ganska tillfredsställande, derest man hade någon säkerhet för att få den stam vi dermed afse, med ett ord, derest man hade någon garanti för att vi skulle kunna få den stammen. Jag ber då först att få mot de talarne anmärka: är det någon större garanti för att få den stam vi för närvarande ha än det efter vårt förslag skulle blifva för att få den af oss föreslagna stammen, förutsatt att man får lof att betala hvad stammen kostar i hvarje fall? Jag ber de herrarne tänka på, att enligt statsutskottets förslag skall staten först och främst betala de värdens, rust- och rotehållt är fixerad till, men derjemte de ökade kostnader, som efter förnyad uppskattning kunna anses åligga detta rust- och rotehåll. Det är således i sjelfva verket staten sjelf, som betalar hvad stammen kostar äfven på indelningsverkets grund. Det egendomliga dervidlag är *allenast*, att man skaffar stammen på en märkvärdig omväg; och dermed jeunt, ty den trygghet, som kunde tyckas

ligga deri, att rust- och rotheällarne, i händelse de icke kunna skaffa karl, sjelfva få ställa sig i ledet, betyder ingenting i och med det att vi ha värnpligt, trots det att fredsofningarna och åldersklassernas antal icke nu kunna vara tillräckliga. Det är klart, att bestämmelsen om att rust- och rotheällarne skulle få lof att sjelfva ställa sig i ledet nu mera har betydelse endast för såvidt de äro utom värnpligtsåren. Och för min del undrar jag, hurudana försvarskrafter man kan paräkna att finna hos 40 å 50 års gubbar. Ännu besynnerligare förefaller det, om t. ex. enkor eller ogifta qvinnor, som äro rust- och rotheällare, sjelfva skulle ställa sig i ledet. Allt nog, indelningsverket är väl egentligen icke något att halla på, när garantien är så dålig. Men jag får äfven säga, att, om försvaret skulle ordnas på de grunder vi här hafva angifvit, jag sjelf för min del icke tror, att man skulle låta sig nöja dermed för framtiden; utan min tanke är den, att vi förr eller senare komma derhän, att fredsofningen för de värnpligtige kommer att blifva något större, än hvad dessa 90 dagar i sig sjelfva innebära. Jag antar, att förr eller senare, om ett eller annat årtionde, en fredsofning på 120 eller 130 dagar anses nödvändig och tillräcklig för fotfolket med hänsyn till vårt lands geografiska läge och politiska förhållanden, men att deremot specialvapnen, som ovilkorligen fordra en lång öfningstid i hvarje fall, måste rekruterats genom värfning för att få sitt stammanskap fylldt. Detta är min enskilda uppfattning af hvad frågan för framtiden kan innebära, och jag har velat angifva den, på det jag icke skall kunna tillvitas, att jag icke framlagt ett ordnad förslag med garantilag och alla öfriga saker, som herrarne ifrågasatt. Jag anser, att det är garanti nog, att derest icke Kongl. Maj:t af Riksdagen får de medel, som behöfvast för att fylla vakanserna på rust- och rotheället, så eger Kongl. Maj:t att låta rotarne åter sätta upp sitt manskap.

Det har sagts af flere talare, att vi lösa icke vår försvarsfråga och böra icke lösa den, med mindre än att åtskilliga andra sociala reformer samtidigt varda genomförda. Det har talats om allmän rösträtt, progressiv beskattning med flere saker, som jag för egen del till en viss grad gillar, som jag anser böra i viss mån få sin fulla rätt inom samhället, men som jag icke tror att man bör sammankoppla med eller göra till förutsättning för lösningen af denna fråga. Men deremot gifver jag desse talare full rätt deruti, att, om icke Riksdagen söker att gå deras önskningar till mötes, som fordra att få något mer att säga inom samhället, som fordra, att beskattningsprinciperna skola blifva mera rationella, så att beskattningen hårdare än hittills drabbar dem, som ha förmåga att bära den, och mindre de svaga, intrössena inom landet icke blifva tillräckligt starka, för att man skall kunna genomföra frågan till sitt slut.

Jag har, sasom hvar och en kan finna både utaf vår motion och utaf vår reservation, ansett, att ingen rationel lösning af försvarsfrågan kan ske, med mindre man upphäfver indelningsverket

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.

(Forts.)

Ang., ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.

(Forts.)

och uppsätter en stam med kortare tjänstgöringstid och bättre utbildning än den närvarande. Jag skulle äfven kunna angifva åtskilliga andra skäl för den uppfattningen. Jag skulle ju kunna säga, att det befördrar icke intresset för försvarsfrågan, att man vill till fullo afskrifva grundskatterna, under det att man icke gör det med indelningsverket. Det är likvisst en fråga, som i främsta rummet borde sammanställas med en ökning af allmänna värnpligten. Den frågan har sitt logiska och juridiska samband med utsträckningen af värnpligten, men grundskatterna i och för sig sjelfva hafva icke samma logiska samband med nämnda utsträckning, utan sammankopplingen af grundskatte- och försvarsfrågorna har blifvit gjord ur helt andra hänsyn. Jag skulle — sade jag — kunna anmärka, att det är något oegentligt, att man helt löser den ena delen af ifrågakomma båda egendomliga skatteformer, men behåller till en afsevärd grad — huru man än värderar och värderar — indelningsverkets kostnader, obehag, besvär och bördor. Men jag skall icke särskildt betona den ståndpunkten. Trots den beskyllning, som under en följd af år kastats i halsen på våra rust- och rotehållare, att de icke önska befördra försvarsfrågans lösning, kunna likväl dessa rust- och rotehållare nu som förut bära de oegentligheter, som äro förenade med att man icke vill helt expediera detta indelningsverk. Men det få väl herrarne lof att förlåta samma rust- och rotehållare, att deras motvilja mot att fullständigt lösa försvarsfrågan och bevilja de medel, som fördras till vårt försvarsväsendes förbättring, icke kan blifva helt och hållet neutraliserad, så länge man låter dem ha kvar en afsevärd del af dessa oegentligheter. Allra minst lära väl herrarne kunna beräkna, att detta passiva motstånd eller denna liknöjdhet skall kunna förbytas i ett intresse hos samma klass för att föra försvarsfrågan framåt. De herrar, som se bort från dessa faktiska förhållanden och icke räkna med dem, tror jag en vacker dag skola finna, att de räknat miste, att man icke befördrat försvarsfrågans verkliga lösning genom ett antagande af detta förslag. Man måste först se till att få bort de oegentligheter, som välla ett mer eller mindre svagt intresse. Man måste göra folk verkligt intresserad i sjelfva frågan, om man skall våga hoppas, att offervilligheten skall blifva tillräcklig för att bevilja hvad som fördras.

Gent emot den värfvade stammen har för i dag endast en talare uttryckt sitt ogillande i afseende på dess moraliska egenskaper. Han har med uppgift från åtskilliga fångelsepredikanter sökt visa, att den moraliska halten hos samma stam är svag och dålig. Jag tror, att hvad han anfört i större eller mindre grad är riktigt, men jag skulle vilja fråga samme talare, huruvida han tror, att, om t. ex. indelningsverket, d. v. s. soldaterna, som rust- och rotehållarne tillsätta, skulle utbildas i Stockholm och ligga i garnison i Stockholm under lika lång tid som dessa värfvade trupper, de indelta soldaterna då skulle vara mycket bättre i moraliskt afseende. Om man vidtog en omflyttning i det fallet och förlade de värfvade trupperna på landet, så att de finge sin ut-

bildning der, och förlade de indelta soldaterna hit till Stockholm, till Karlsborg och Karlskrona; tror samme talare, att den moraliska halten hos de indelta soldaterna då blefve en bit bättre, än den nu är hos de värfvade trupperna? Det är icke sjelfva anskaffnings-sättet, som vällar skillnaden i moralisk halt, utan det är förläggningsorten, som denna skillnad beror på. Jag tror mig förut hafva hört, att den omständigheten, att rust- och rotehållarne sjelfve skola lega dessa karlar, gör sitt till, i ty att rust- och rotehållarne då se till, att de få ett präktigt folk, som icke medför olägenheter för roten, utan med ett ord folk af sedlig halt och beskaffenhet. Ja, om man vågar tro det, att rust- eller rotehållarens intresse för den saken är så pass stort, att han icke bryr sig om att se på hvad mannen kostar, utan endast ser till, att han får bästa möjliga karl, oafsedt huru mycket han kostar; då kan en sådan tanke och slutsats ha något berättigande. Men den erfarenhet jag har från samma område pekar åt helt annat håll. Det anses tillräckligt, om man får en karl, som läkaren godkänner och som ur den synpunkten blir approberad; men att välja mellan bättre och sämre halt i sedligt afseende, i intelligens och sadant, det blir en sak, som rust- eller rotehållaren måste lemna ur sigte. Om de myndigheter, som hafva att göra med dessa statistiska uppgifter, ville med samma intresse se efter, hurudan den moraliska halten är hos indelningsverkets karlar, så skulle man finna, att det är icke allt väl bestådt på detta håll; man skulle finna, att der förekomma rymningar och andra brott, hvarigenom manskapet nödgas afgå efter några få års tjenstetid. Men man bryr sig icke om att tala om detta, ty då skulle färgerna kanske förlora sin friskhet, när man målar denna värfvade stam på väggen. Men vill man opartiskt bedöma saken, måste man medgifva bade möjligheten af att skaffa den stam man afsett, och att den stammens egenskaper i moraliskt hänseende icke behöfva blifva mycket sämre än den indelta, men att den ovedersägligen i militäriskt hänseende skall få betydliga företräden framför våra indelta soldater.

När talaren på göteborgsbänken hade ordet och började anställa jemförelser mellan de olika stamsystemen, som ligga i indelningsverket och i den värfvade armén, får jag bekänna, att jag icke kunde rätt fatta det logiska sammanhanget i hans tankegang. Han angaf att om man hade en fjerdedel väl öfvadt folk, dugligt folk emot tre fjerdedelar mindre tillfredsställande öfvadt folk, men de senare icke hade förmåga att stå emot strapatser och dylikt, så vore ingenting i sjelfva verket vunnet, utan detta vore en gifven svaghet i systemet. Jag kan icke rätt fatta, huruvida han verkligen menade att det var alderdomen, som skulle stå sig bäst i strapatserna; men detta synes framgå af hans resonnement, eftersom han vill gifva den indelta stammen företräde. Ty om det finnes något utmärkande för den stammen, så skall det just vara det, att den har en mycket hög ålder i genomsnitt. Det är således åldern enligt hans mening, som gifver uthållighet i vedermodorna och strapatserna: under det, så vitt jag vet, erfarenheten från

Ang. ändring
i vissa delar
af värnplikts-
lagen.

(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af cärnpligts-
lagen.

(Forts.)

Tyskland gifver vid handen, att ingen soldat öfver 28 års ålder kan stå emot de hastiga marscher och de strapatser, som nu för tiden äro förenade med ett fälttag. Talaren torde kanske vid ett annat tillfälle kunna upplysa, om jag rätt fattade hans slutsatser, men för min del kunde jag icke af hans ord draga andra slutsatser än just de nämnda.

Jag skall icke för tillfället mera upptaga kammarens tid, utan blott sluta med att framställa några frågor till kammarens ledamöter.

Det har å ena sidan framhållits med mycken styrka, att det är af vigt att redan nu i dag eller i år genomföra de förstärkningar i försvaret, hvarom här är fråga; ty annars, menar man, kanske vi en dag skulle få lof att erkänna att det är för sent. Men om samma herrar, som fälde detta yttrande, icke hafva mod att erkänna att vi med den föreliggande organisationen äro slutligen rustade efter våra krafter och vår förmåga att möta ett möjligt anfall, när det än kommer, så vill jag å min sida fråga: äro herrarne säkra på att det är lyckligt för vårt lands framtida oberoende, om vi i dag slå fast de föreliggande förslagen, hvilka enligt min tanke måste komma att i hög grad hindra ett slutligt ordnande af vårt försvar? Äro herrarne säkra på, att man genom ett beslut i den riktningen verkligen har de största utsigtorna för vårt lands oberoende i framtiden? Kan det icke inträffa, att vi genom ett afslag nu här i dag inom en kort tid skola kunna hafva förhoppning om att frågan i hela sin innebörd tages under förnyad ompröfning och då kommer att medföra en reform af vårt försvar, sådan att vi, när tiden kommer, verkligen med hopp om framgång kunna bjuda fienden spetsen? Jag ställer dessa frågor till herrarne, innan voteringsedderna slutligen läggas i urnan, och ber att herrarne tänka på dessa frågor.

Jag slutar såsom jag börjat med att yrka afslag på den föredragna §.

Häruti instämde herrar *Nilsson* i Vrångebol, *Andersson* i Lysvik, *Bromée*, *Norberg*, *Nordin*, *Olsson* i Ornakärr och *Andersson* i Intagan.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Herr talman! Jag skall be att få taga vid der den siste talaren slutade. Han ansåg att detta framlagda förslag borde afslås, därför att vi sedermera kunde få igenom en organisation, med hvilken vi bättre kunde försvara oss. Hvilken organisation menar den värde talaren? Man skulle ju kunna tro, att han menar den organisation, som han sjelf tillsammans med åtskilliga meningssfränder föreslagit. Är det den, då skall jag be att få komma tillbaka till den sedermera. Är det en annan, tycker jag att han borde framlägga den nu, sa att vi visste hvad vi gjorde. För min del tror jag dock icke, att något annat organisationsförslag än det nu framlagda kan förena de olika meningarna inom Riksdagen.

Då emellertid hvarjehanda invändningar äro gjorda emot stats- och lagutskottets betänkanden, skall jag be att få framlägga de synpunkter, hvarur dessa frågor enligt min uppfattning i ett sammanhang böra ses.

Jag skall då börja med hvad den förre talaren framhöll, att vi böra göra oss reda för, hvilken organisation vi böra ha. Dervid är den första frågan: huru stor här måste vi oundgängligen kunna uppställa, i händelse det gäller att vid ett krigstillfälle försvara fosterlandet? Detta måste klämmer hårdare åt de små länderna; ty dessa få göra större ansträngningar och uppsätta så mycket trupper som möjligt för att kunna värna sig äfven mot öfverlägsna graunar. Därför måste dessa små länder anstränga sig relativt mera än de stora. Detta måste blir också hårdare för ett land sådant som Sverige, der dels yttinnehållet är så stort, relativt till befolkningen, dels ock landets form gör en större truppmassa nödvändig. Anfallsfronten är ju fem gånger så lång som bredden, hvarigenom man får symnerligen långa flyglar. Visserligen äro vi omflutna af haf på två håll och hafva derigenom den fördelen, att fienden icke kan öfverföra stora massor på en gång. Men dermed följer den olägenheten, att vi icke kunna veta hvar han landstiger. Följden är, att vi, på samma gång vi måste söka hålla så stor styrka som möjligt koncentrerad, likväl icke kunna blotta de öfriga landsdelarne, såsom Norrland och Skane. Således behöfva vi nödvändigt mycket trupper, och vi komma lätt nog till det första svaret på frågan, nemligen att vi måste sätta upp så mycket trupper som möjligt.

Men detta leder till den andra frågan: huru mycket trupper kunna vi sätta upp i förhållande till landets tillgångar? Vi måste då gå till utlandet för en jämförelse, till de stora kulturländerna, och se till huru de bära sig åt, och sedermera se till hvad vi kunna göra med våra nationella tillgångar. Men det är absolut nödvändigt att se på utlandet, ty med hvem skola vi föra krig om icke med utlandet. Om man då vill jämföra de härar, som andra länder uppsätta, så kan man inskränka jämförelsen till infanteribataljonernas antal. De äro öfver allt temligen lika stora, nemligen cirka tusen man, och specialvapnen rätta sig derefter. Om man då reducerar folkmängden i de olika länderna till vår, så finner man, att i medeltal uppsätter ett land af Sveriges folkmängd på krigsfoot 125 bataljoner. De sma länderna anstränga sig relativt mera; sålunda har Schweiz ända till 370 bataljoner, Nederländerna 115. Danmark, Rumänien och Norge respektive 109, 108 och 107 bataljoner, och detta motsvarar ju ganska nära den siffra, som generalskomitén föreslagit, eller 102 bataljoner, en siffra som icke afviker märkbart fran alla de arméförslag, som framstälts åren 1875, 1878 och 1883. Således 102 bataljoner. Då är frågan, huru mycket vi med vår nuvarande organisation kunna sätta upp? Jo icke mera än 73 bataljoner, således blott ungefär $\frac{3}{4}$ af de bataljoner, som vi borde uppställa för att komma upp till hvad andra länder hafva. Dessa 73 bataljoner taga dock ganska mycket folk, ty de skola ha spe-

Ang. ändring
i vissa delar
af förslags-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Fortn.)

cialvapen, träng och depôter. Vid mobilisering blir sålunda hela styrkan under vapen 130,000 man, hvaraf 50,000 man äro icke stridande och 80,000 man stridande. Men deraf kunna vi svärigen på den afgörande punkten samla mer än 50,000 man stridande. Sålunda se herrarne att det är ett ganska kient minimum, och jag har velat påpeka detta laga minimum för att visa, att man icke kan minska bataljonernas antal. Vi skola sedan komma till huru dessa bataljoner sammansättas.

Det är nu, som jag nyss nämnde, 130,000 man, som åtgå till detta minimum. Men som vi icke hafva mer än omkring 40,000 man stam och f. d. stam att komma med, så måste resten blifva beväring. Öfverflyttar man dessa siffror på infanteriet, som är hufvudstyrkan, så får man 25,000 man stam och 70,000 man beväring. i runda tal. Man kan således icke i ett stridande kompani sätta in i ledet mer än 53 man stam och 147 man beväring; d. v. s. såsom redan är framhållet, $\frac{3}{4}$ af kompaniet är beväring med endast 42 dagars öfning. Detta är vår armés största svaghet och den största faran. Skulle man skaffa sig ett ungefärligt uttryck på denna bataljons duglighet, så skulle man kunna säga, att det beror på dess medelöfningstid. Jag medger att detta är ett mått, som icke är fullt exakt, men något måste man ju ha. Man kommer da icke högre än till 96 dagars öfning, om man tager med stammens och beväringens öfningstid, hvilket utgör blott $\frac{1}{10}$ af den vid en tysk bataljon och icke mer än en norsk bataljons öfnings-tid, hvilken är den svagast öfvade armé i Europa.

Systemet stam och beväring kan ju vara användbart, men da behöfves det att man antingen har mycket stammanskap, minst hälften, eller också att beväringen är mera öfvad. Men det är gifvet, att om beväringen ingår till $\frac{3}{4}$ af bataljonens styrka, så är det den, som sätter sin pregel på bataljonen. Har beväringen da endast 42 dagars öfning, så blir pregeln underhaltig, ty denna öfning kan ju icke räckta till, synnerligen som de äldre åldersklasserna under 3—4 år hunnit temligen fullständigt glömma bort det lilla de lärt.

De äro icke tillräckligt tränade för att med en tung packning på ryggen kunna uthärda de långa marscher, som vid början af ett krig äro nödvändiga. De kunna icke sköta sig i fältlivets besvärligheter, utan de komma, såsom krigshistorien visat med alla så beskaffade trupper, att öfverfylla lasaretten och duka under. Da dessa trupper äro för litet öfvade, kunna de icke genom att begagna terrängen skydda sig; de blifva därför lättare skjutne och, hvad som är svårast, de kunna icke skjuta sin fiende, ty de hafva icke fått tillräcklig öfning. Således komma dessa 90,000 man, för att begagna ett vulgärt uttryck, att blifva kanonmat, och frågas kan, om landet har rättighet att skicka ut 10-tusental af sina söner för att gå en nästan säker död till mötes.

Vi kunna med skäl säga, ty det är på senare tiden mycket pengar nedlagda på armén, att våra specialvapen äro bättre än de någonsin varit. Vi kunna säga, att vårt befäl och underbefäl är

bättre utbildadt än det varit och att mycket arbete nedlagts på stammens och beväringens öfning. Men så sammansatta, som vi måste hafva våra bataljoner, äro dessa relativt till motståndarne mycket sämre, än Sverige någonsin uppstält. De officiella rapporterna visa, att det är odugliga bataljoner, med hvilka vi icke kunna genomföra en strid med hopp om framgång. Men hvarpå beror då detta dåliga tillstånd? Det beror icke på att vi gått bakåt, utan på ändrade tidsförhållanden; det beror på, att vi stått stilla och att tiden gått framåt; att denna värnpligt skapat stora härmassor, att jernvägarne hastigt kunna framföra och requisitionssystemet kan föda dessa massor, hvilka icke kunna jemföras med hvad fordom var. Det är icke fråga om hvad vi vilja, utan hvad motståndarne vilja. Dertill kommer, att, då man förut kunde uppöfva truppen vid krigets utbrott under rustningstiden, som kanske ibland varade omkring ett halft år, denna rustningstid numera icke ifrågakommer. Dessa stora folkkrig äro så förfärliga, så förhärjande, att hvarje statsman skjuter upp att mobilisera armén. Men därför har man också anspråk på, att försvaret så ordnas, att man icke blir öfverraskad, utan att mobiliseringen kan gå snabbt. Numera genomföres krigen med en förfärande hänsynslöshet. Man anser det bättre att offra 30 å 40,000 man på ett par månader än att draga ut kriget ett halft eller helt år och derigenom sannolikt förlora dubbla antalet genom sjukdomar. Med ett ord, allt går nu oerhördt hastigt. Vi måste söka följa med. Våra bataljoner äro nu så dåliga, därför att vi måste späda ut dem med allt för mycket beväring, som är allt för dåligt öfvad.

Således måste något göras för att förbättra våra bataljoner, och det måste ske så snart som möjligt, ty det dröjer årtal, innan hvarje reform blir fullständig och verkar. Med ett ord, man är ett ganska godt stycke inne på nästa århundrade, innan verkan af den nu ifrågasatta reformen visar sig, och hvem svarar för hvad som dessförinnan händer. Om man anser, att något bör göras för att öka bataljonernas duglighet, så finnas endast två sätt att åstadkomma en dylik förbättring: att öka stammens antal eller beväringens duglighet. Skall man öka stammens antal, måste man komma derhän, att stammen uppgår till halfva antalet d. v. s. ytterligare 14,000 man stam eller f. d. stam. Detta kan ske på två sätt, att gå den indelta eller den värfvade vägen, men det lärer väl icke vara många af herrarne, som vilja vara med om att öka den indelta stammen med 14,000 man, hvilket skulle kosta 3 millioner kr. om året. Den indelta stammen kan icke ökas upp på annat sätt, än att de anslagna och indragna numren vid det indelta infanteriet uppsättas och att pengar anskaffas för att ersätta de kassor och fonder, som der taga sina pengar, äfvensom att uppsätta de 1,100 nummer, som kunna vinnas genom en ny ordinarie rotering. Det är ju ett medel, som denna kammare icke torde vilja tillråda, men det är ett medel, som vi måste taga, om intet annat gar. I Nerike kunde uppsättas 266 nummer, i Norrland och Gefleborgs län 517, etc.; dessa äro sålunda de förstärkningar, man

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.

(Forts.)

kan göra. De äro visserligen små, men man måste taga dem, ty Norrland kan ju icke vara utan stamtrupp. Beträffande Norrland tillåter jag mig nämna att, om jag fäster mig vid de fyra norrlandska länen, är folkmängden lika stor som i Skåne, men truppernas antal icke mer än $\frac{1}{3}$ af Skånes eller relativt till ytvidden endast $\frac{1}{60}$. Det kan ju icke få fortgå på det sättet. —

Jag skall nu icke längre uppehålla mig med den indelta stammen, utan öfvergå till den värfvade. Ett förslag har framställts af många af kammarens ledamöter, att det hela skulle ordnas på värfvad stam; jag har låtit uppgöra ett summariskt öfverslag af huru mycket trupper derigenom skulle kunna erhållas för de nuvarande anslagen, och resultatet har blifvit 27 à 28,000 man, ehuru jag ser, att reservanterna hafva kommit till 25,000 man. — Det har framhållits, att största svårigheten med en värfvad stam är rekryteringen. Ja, der vid lag måste man kalkylera rekrytstyrkan. 1883 års förslag, som var grundadt på värfning, kom till 5,500 man. Sedan dess har tjänstetiden minskats både vid de indelta och värfvade regementena, så att nu hafva våra värfvade regementen i allmänhet 4 års medeltjänstetid. Det är således 25 % eller öfver 6,000 man, som skola värfvas, eller ungefär hvar fjerde stridsduglig yngling af årsklassen och dubbelt så många, som för närvarande arligen anskaffas till den värfvade och indelta armén. Det är lätt nog att värfva folk till ett mindre antal, ty det finnes visserligen många raska pojkar, som gerna vilja tjena kronan, och dessa äro lätta att få, men när man kommer till dem, som uteslutande göra det för penningar, då är det mycket svårt, och öfver ett visst antal blifver det nästan omöjligt. Jag vill anföra ett par exempel utifrån. England har en värfvad armé, som går upp till 200,000 man, hvilket i förhållande till folkmängden hos oss utgör 27,000 man, således ungefär den siffra, som här ofvan nämnts. För att underhålla denna armé få de betala så mycket, att hvar man kostar i medeltal med allt inberäknadt omkring 1500 kr. om året, hvilket är dubbelt mot i en värnpligtsarmé, och skulle vi tillämpa detta hos oss, skulle vår ordinarie budget vara uppe till 42 millioner kr. Men detta oaktadt få de icke folk, utan ständigt är det vakanser; för närvarande är det 5,000 vakanser, och antalet rymmare när ungefär samma summa; för några år sedan uppgingo dessa siffror till det dubbla. För att få tillräckligt med folk måste de taga mycket unga rekryter; så t. ex. voro af de rekryter, som 1890 antogos, ungefär 60 % under 19 år. Det råder och i England en ganska klar uppfattning derom, att denna armé icke kan försvara landet, och oaktadt den stora flotta, som detta land eger, har England sålunda uppställt en här af 220,000 man frivillige af alla vapen, ungefär motsvarande våra skarpskyttar, men ganska väl öfvade, och hvilka tjena utan någon egentlig kostnad för staten.

Det finnes äfven ett annat land, som gått den värfvade vägen, nemligen Holland. Dess härordning är fran 1815, men detta land arbetar nu på att få densamma utbytt mot en mera tidsenlig, och min öfvertygelse är, att de hinna malet förr än vi. Holland har

en värfvad armé på 17,000 man, men hade förlidet år 30 % vakanser. Det har dessutom en garnisonerad styrka af utlottad beväring, uppgående till 11,000 man.

Således se vi, att dessa rika länder, som hålla en värfvad armé, alltid måste på ett eller annat sätt söka fullständiga densamma och utfinna andra garantier för försvaret. Den ena garantien lemnar England genom sina skarpskyttar; den andra garantien blir värnpligten, men i dess mest förhatliga form, nemligen genom utlottning af ett fåtal af de tjenstduglige, såsom i Holland.

Slutligen skulle man kunna tänka sig en annan garanti, nemligen penningar, såsom motionärerne säga, men jag får bekänna, att jag förgäfvades sökt göra mig ett begrepp om hvilken motionärernas tanke är, ty det ser ut, som om motionärernas och reservanternas uppfattningar äro stridande mot hvarandra. Talar jag då först om motionärerna, så vilja de hafva 1883 års förslag till grund, i hvilket förslag det föreslogs en öfningstid af 1 år 8 månader eller 20 månader för infanteriet och ännu mera för specialvapnen, men så föreslås i klämman, om jag så får uttrycka mig, att den blifvande härorganisationen skall grunda sig på 1885 års förslag, hvori det föreslogs två års tjenstetid, ehuru de säga i sina motiv, att det skulle vara 1885 års grunder, vilja de för att minska rekrytstyrkan utsträcka rekryternas anställningstid till 3 år. Således föreställer jag mig, att de vilja hafva en 3-årig tjenstetid, ty det är svårt att säga åt en karl: du skall kapitulera på 3 år, 2 år skall du vara i tjenst och det tredje blir du ledig; detta bör få bero på honom sjelf när han rekapitulerar.

Således förefaller det som om de tänkt sig, att de skulle ligga 2 eller 3 år i tjenst. Vidare tala de om att få en mindre stam bättre öfvad och äfven att vi behöfva ökning af befäl och underbefäl. Men sedan, när reservanterna komma, låter det på helt annat sätt och man talar då om 6 års tjenstetid. Jag vet icke hvarifrån de fått detta. I motionen fans ej den siffran. Så tala de om stora reserver; ja, att erhålla sådana beror ju på antalet rekryter. Utbildar man många rekryter, får man stor reserv, men minskar man årsstyrkan rekryter, minskar man ock reserven. Så tala de om 1883 års grunder och att af dess 25,000 man fås 19,000 f. d. stamsoldater i reserv, och sedan räkna de ut för sitt förslag reserven ända till 26,600 man, men jag vet icke, hvarifrån de skola få dessa. Jag tror, att det är en ofullständig beräkning, som icke slår in. Men allt detta är ett intet mot en siffra, som är hufvudknuten i hela reservationen, — den finnes ett par sidor från slutet af utskottets betänkande, vill jag minnas — de få der 214 kronor att gifva åt hvarje rekryt och det få de äfven att räcka till. Det är mycket lätt att kontrollera deras der gjorda kalkyl. De hafva glömt att beräkna, hvad det kostar att öfva karlarne.

De säga 214 kronor, men samtidigt tala de om att folket skall erhålla bättre öfning och tala om 1885 års grunder, som stadga minst 2 års tjenstetid, och 1883 års förslag, som bestämde en tjenstetid af minst 20 månader. Med hvad skall då betalas denna öfning?

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.

(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Jag vill icke tala om repetitionsöfningarne, som kunna ske på vanliga underhållsanslaget och besparingarne, som dock icke äro stora. De indelta rekryterna skola nu öfvas 5 månader. Om man nu förkortade tjenstetiden från 20 till 6 år, så erfordras 3 gånger så många rekryter. Hvar skall man få penningar att öfva dem med? Således icke hållbart, äfven om öfningarne inskränktes till den korta tiden af fem månader, men dessa fem månader kan ingen krigsstyrelse antaga. Öfningen blir för liten för utbildningen af en värfvad karl. Det kan gå för sig, ehuru det är litet, när det gäller utbildningen af indelta rekryter, som äro ordentligt folk. Ty oaktadt en föregående talares påstående, att en rotehållare vid rekryts antagande icke tänker på annat än penningarne, så tror jag att rotehållaren noga ser till att han icke får någon dålig karl, som vänder upp och ned på hus och hem. De indelta äro i allmänhet ordentligt folk, som lätt lära sig disciplin. De veta äfven, att de tillhöra armén för flera år och skola åter för upprepade öfningar. Allt detta gör dem ordentligare och gifver dem en bättre anda. De fördelar, den indelta armén har, bör man ju erkänna. En annan sak är med den värfvade. Dertill tages den förste bäste, som af läkare approberas. För hans utbildning är 5 månader för litet, och huru går den tiden i hop med de vackra uttrycken i motionen om 1885 års grunder. Nej, den garantien duger icke, så att för den utredning, motionärerna och reservanterna gifvit oss, få vi allt betacka oss.

Men om vi nu icke kunna förstärka stammen något väsentligt, medger jag, att genom en värfvad armé skaffas reserver. Men då styrkan nedsättes samtidigt, kommer man dock icke öfver det stamantal, vi nu hafva; sålunda finnes det endast en utväg, ökning af beväringens öfning. Det leder till målet, ty denna ökade öfning tillgodogöres äfven i reserven och ända upp i landstormen enligt värnpligtslagen. Om nu öfningen för beväringen skall ökas, så frågas huru mycket? Jag svarar, för min del, så mycket som möjligt. Men då vi nu skola behålla stammen, kunna vi icke tänka oss mer än 90 dagar. Med dessa få vi genomföra en så kraftig organisation som möjligt. Vi få utsigt att erhålla bataljoner, som kunna användas uti terrängen och som kunna skjuta fienden. Vi få då en bättre träng. Trängen är nemligen afsedd att till 90 % bestå af beväring. Och utan ökad stam kunna vi då få ökad enheten vid artilleri och fortifikation. Derjemte kunna vi äfven hjälpa oss till någon del med afseende å reservbefälsinstitutionen, ty vi hafva årligen ungefär 700 studenter, som kunna exercera beväring, och med 90 dagars öfning kunna de blifva vice korporaler eller något mer, om de visa tillräcklig intelligens.

Men dessa 90 dagar äro ett minimum, och ehuru det är öfverflödigt att nu säga det, då jag yttrade det i fjol, vill jag dock förklara, att jag icke kan tillråda Konungen att nöja sig med mindre än 90 dagar, icke en enda dag mindre.

Man kommer lätt nog till den frågan: när nu så är, hvad hindrar då att taga 90 dagar, när man erkänner, att man måste

öka bataljonernas styrka och detta är det enda möjliga sättet? Man talar då om kommittenterna och påstår, att folket icke vill det. Jag frågar, hvilka är det, som egentligen vilja göra personliga eller andra uppoffringar? De göra dem af nödtvång, men gerna göra de dem icke. Jag undrar, huru många skulle vilja betala skatt till stat och kommun, om skatten vore alldeles frivillig. Frågan ställer sig för mig mycket enkel. Det är representanterna, som skola noga öfverväga hvad landets väl ovilkorligen fordrar och derefter sjelfva utan afseende på kommittenterna besluta och sedan stå för sina beslut.

I detta sammanhang får man ock ofta höra talas om emigrationen. Jag vill medgifva, att så icke skett i dag, men det hände så mycket oftare i fjol. En ganska vidlyftig utredning i detta hänseende förekommer i krigsvetenskapsakademiens tidskrift, som visar, att emigrationen icke är en följd af värnpligtslagen eller att på grund af skärpta bestämmelser i denna emigrationen ökats. Det är härvid icke vid summan emigranter man skall fästa sig, utan vid proportionen mellan manliga och qvinliga utvandrare. Någon ändring i denna proportion, som härflyter från ändringar i värnpligtslagen, har man icke kunnat iakttaga.

När man nu talar om hvad folket tänker, så ber jag i likhet med ett par talare få framhålla den icke oviktiga rol försvarsföreningar, spridda nära nog öfver hela landet, spela. Att dylika fria föreningar uppstå saknar icke betydelse. Den svenska försvarsföreningen räknar öfver 400 lokalförbund och mer än 30,000 medlemmar, deri icke medräknade medlemmar från ungefär 100 föreningar, som icke uppgifvit medlemsantalet. En kvinnoförening har öfver 5,000 medlemmar och har insamlat nära 100,000 kronor. — Detta äro drag, som icke böra lemnas obeaktade, och märkvärdigt är att se i hvilka länder dylika försvarsföreningar uppstått. De hafva bildats i de tre skandinaviska länderna, der representationerna, ehuru af olika skäl, gått sakta med arméorganisations- eller befästningsfrågor. Då de lagliga representanterna gå så långsamt, fattas folket naturligen af oro, går förbi representanterna och bildar föreningar samt inför sjelfbeskattning. Jag tror, att representationen har rättighet, om icke något mer, att beakta ett sådant faktum.

Vi hafva förut talat om, att vara bataljoner äro dåliga. Dessa bataljoner voro dock i våra fäders tid i kvalitativt hänseende fullt jemförliga med andra nationer. Men tiderna ha gått framåt, andra nationer hafva gått framåt, men vi stå stilla. Hafva vi i andra hänseenden något att lägga i vågskålen? Äro vi bättre beredda för krig än förut? Kunna vi säga, att vårt folk har bättre krigiska dygder än i våra fäders tid? Äro vi väl mer villiga att offra lif och gods för fosterlandet? Äro vi mer härdade än de? Hafva vi lättare att frysa och svälta, men kanske ock segra än de? Nej, det kan ingen af eder, mine herrar, påstå; vi se en hvar på vårt eget bästa och förgäta statens intressen. Njutningslystnad och konstlade behof minska vår förmåga att göra uppoffringar för fosterlandet. Oaktadt allt detta äro vi icke rädda; vi frukta icke för

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligtsslagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.

(Forts.)

att freden skall brytas, utan tro i lättsinnig förhoppning att det fredslugn, som nu varat i fyra femtedels sekel, ännu skall räcka ett par årtionden, så att vårt ansvar är förbi, då vi i stället borde inse, att fredens längd just ger anledning befara, att den med stora steg nalkas sitt slut.

Min öfvertygelse är, att denna dag har mer än militärisk betydelse för vårt land. På den beror hvilken plats Sverige kommer att intaga bland Europas magter. Tro mig, mine herrar, är det så, att svenska Riksdagen icke anser sig böra eller vilja ålägga landet en värnpligtsbörda, som är lättare än den, som åligger den sämsta milisarmé i Europa, då är det fråga om, huruvida vi kunna räknas till de lifskraftiga nationer, som hafva någon framtid, eller om vi skola föras upp på listan på dem, som redan förbrukat sin kraft och äro stadda i tillbakagång. Den nation, der individen icke vill offra sitt lif för fäderneslandet, den är icke berättigad att hafva ett fädernesland.

Herr Bergendahl: Herr talman, mine herrar! I anledning af hvad en föregående talare yttrat om indelningsverket, vill jag för min del uttala den åsigten, att jag i motsats mot honom anser, att indelningsverket blifvit fullständigt afskrifvet derigenom, att till den kongl. propositionen blifvit fogad bestämmelsen om värderingsnämnder.

På grund häraf och på grund af de skäl, som jag till sista riksdagens protokoll anført, kommer jag att rösta för värnpligtens utsträckning till 90 dagar.

Men det var icke detta, som föranledde mig att begära ordet, utan jag uppfordrades dertill af ett yttrande från stockholmsbänken. Herr Mankell sade nemligen i början af diskussionen, om jag fattade honom rätt, att han icke kunde vara med om någon förbättring af vårt försvarsväsende, om icke allmän rösträtt infördes. Jag tager mig häraf friheten påpeka för herr Mankell och de andra ledamöter i denna kammare, hvilka hysa liknande åsikter, att när värnpligten infördes år 1812, så var det icke tal om att de icke representerade klasserna icke ville åtaga sig densamma, och år 1858, då värnpligten utsträcktes, så var det icke heller tal härom. Jag vill ock påpeka, huru stora klasser som då voro orepresenterade, hvartill kan läggas, att de då aldrig kunde *skaffa sig* någon representationsrätt, medan numera under det nya representationsskicket hvar och en svensk medborgare medelst arbetsamhet och omtanke kan skaffa sig rösträtt. Jag kan icke förstå att de, som nu icke hafva någon rösträtt, skulle vara mindre patriotiska, än de som i föregående decennier af detta sekel saknat denna rätt.

En annan representant på stockholmsbänken gaf oss en varning att icke låta »skalkar» locka oss att antaga detta förslag. Jag vill då säga till dessa orepresenterade: låten icke skalkar locka er, ty det är till er och fäderneslandets skada.

Med anledning af den berättigade sammankoppling, som eger rum mellan skattefrågorna och frågan om utsträckt värnpligt, så

vill jag uttala såsom min åsigt, att vi icke böra dröja med att antaga hvad som nu bjudes oss, och detta äfven af den anledning, att många af dem i denna kammare, som tala om rösträttens utsträckning, har jag hört uttala, att de icke äro böjda för att medgifva skattelindringar, och om vi då tänka på kommande riksdagsperioder, tror jag icke, att deras antal kommer att minskas, utan tvärt om att ökas.

Ang. ändring
i vissa delar
af väruplygts-
lagen.

(Forts.)

Äfven tror jag för min del att, såsom vi nyss hafva hört från statsrådsbänken, det närvarande läget i Europa är ganska allvarsammt, och att faran för fredens brytande nu icke är mera aflägsen än förut, utan snarare tvär tom. Hvad som under sådana förhållanden kan åt oss och fosterlandet bevara denna fred, det är att vi skaffa oss aktning i utlandet, både det *fjernare* och *närmare*, och jag tror, att vi göra det genom att antaga den kongl. propositionen.

Herr Ola Bosson Olsson: Herr talman, mine herrar! Här har förut i dag talats mycket om taktiska och organisationsförhållanden, som röra denna fråga, men litet har talats om de ekonomiska förhållanden och personliga skyldigheter, som också äro förenade med densamma. Jag skall nu be att få något vidröra dessa.

Det kan icke förnekas, oaktadt herr chefen för landtförsvarsdepartementet nyss yttrade motsatsen, att emigrationen ju tilltagit mycket under den sista tiden, och nog är det dock så, att farhågan för utsträckt värnpligt mycket dertill bidrager och i alla händelser är mycket stor. Detta vill jag bevisa dermed, att dels under förra året i ett af våra folkrikaste län icke mindre än halfva antalet beväringsskyldige undandrog sig att bevista beväringmönstringarna och därför fälades att plikta 35,700 kronor, och dels att under de tre första månaderna af detta år icke mindre än 2,011 beväringsskyldige hos regeringen begärt tillstånd att få utflytta. Skulle under den återstående delen af året ett proportionerligt antal begära samma tillstånd, så blefve det en respektabel summa af 8,044 beväringssynglingar, som på ett år sökt tillstånd att få lemna fäderneslandet. Hvad visar väl detta, om icke att en allmän farhåga förefins icke endast bland de beväringsskyldige, utan äfven bland deras föräldrar och målsmän, och man kan icke heller förundra sig mycket, om de beväringsskyldige äro något fundersamma i detta hänseende, då man tänker sig litet till baka i tiden, eller till åren 1808 och 1809, och erinrar sig, hvilka lidanden det svenska landtvärnet, som ungefär motsvarade vår nuvarande beväring, då fick utstå.

Dessutom är det en annan sak, som för mig är ganska vigtig i denna fråga. Så länge nemligen som 13 § regeringsformen har sin nuvarande lydelse och Konungen sålunda kan utan Riksdagens hörande och till och med mot samtliga statsrådets afstyrkande förklara krig, så länge anser jag det vara mycket farligt att antaga det föreliggande förslaget; jag vill visserligen icke dermed säga, att det är någon fara i närvarande stund, men när man stiftar lag, gör man det icke för tillfället, utan för framtiden.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligt-
lagen.

(Forts.)

Det nu framlagda förslaget innebär en utsträckning af första uppbådet, i det att detta blifvit ökad med två årsklasser, som förut tillhörde det andra. Nu har man lag på att beväringens första uppbåd skall få användas utom rikets gränser, visserligen blott till landets försvar som det heter, men det torde blifva en temligen lätt sak att få det derhän att, om vår beväring blir befald utom landets gränser, kommer det utan tvifvel att få sken af att det sker för att bevara fäderneslandets trygghet. Vi minnas derjemte, huru vi 1864 stodo på vippen att blifva inblandade i det tysk-danska kriget. då den dåvarande regenten hade lofvat att med 22,000 man hjälpa danskarne. Det var mycket tal härom inom konseljen och öfver hela landet. Vi hade dock då två mycket kraftiga statsråd, utrikesministern Manderström och finansministern Gripenstedt, som gjorde kraftiga erinringar häremot, men hvad hade detta hjälpt, om vi icke vid det tillfället varit, om jag så får säga, i den lyckliga ställningen, att vi icke hade *hvarken tidsenliga* gevär eller annan krigsutrustning åt dessa 22,000 man. Det var detta som räddade oss den gången från att blifva invecklade i ett mycket blodigt krig, hvars följder ingen skulle kunnat beräkna.

Här har visserligen sagts, och det till och med af statsministern, att man icke borde sammankoppla andra frågor med denna. Det är nog fullt riktigt och jag gillar det i vissa afseenden, men så länge som den största delen icke allenast af värnpligtskyldige, utan äfven den stora obemedlade massan af landets befolkning, icke har någon svensk medborgarerätt — jag kallar det så, då de hvarken hafva politisk eller kommunal rösträtt — borde icke denna statsministerns erinran hafva varit något hinder för honom eller för något af det öfriga statsråden eller, med andra ord, regeringen att framkomma till denna Riksdag med ett förslag om utsträckt rösträtt, helst som under näst föregående riksdag, då en med denna likartade fråga i kammaren förevar, många och starka protester gjordes mot dåvarande förslaget att utsträcka beväringsofningarne m. m. utan att i någon mån utvidga den politiska rösträtten, och det var kanske mest af detta skäl som frågan då föll. Denna rösträttsfråga har varit och är både i städerna och på landet en för de obemedlade högst vigtig fråga, hvilket synes af de många rösträttsföreningar som blifvit bildade, hvars medlemmar gå upp till hundratusental, men dervid fästes intet afseende. Det bör kännas hårdt och påkostande för de mindre bemedlade, som skola icke allenast fullgöra en lång värnpligt, utan skickas ut i kriget för att skydda, som det heter, ett fosterland, hvars lagar de maste lyda, fast de i fråga om stiftandet af dessa lagar icke hafva ett ord att säga, vare sig direkt eller indirekt.

I detta förslag bestämmes, att de beväringsskyldige skola få en ersättning af 50 öre om dagen under den tid, de fullgöra sin värnpligt, och detta är fullt riktigt och i sin ordning, men jag vill i fråga härom omnämna, hvad numera aflidne Sven Nilsson från Skåne kraftigt erinrade om i fjol, då det var tal om denna aföning. Han påpekade nemligen, att då denna bestämmelse om 50 öres er-

sättning till de värnpligtige icke var inryckt i värnpligtslagen, så tjenade den icke mycket till, ty Riksdagen kunde genom kammarnes enstämmiga beslut eller gemensam votering taga bort denna ersättning, när den ville, och därför var det icke så mycket att bygga på detta välvilliga förslag. I detta Sven Nilssons yttrande instämmer jag till alla delar.

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligt-
lagen.
(Forts.)*

Genom föreliggande förslag skulle budgeten ökas med icke mindre än 4,156,724 kronor, men deri är dock icke inberäknad en hel del extra kostnader, som detta förslag kommer att medföra, såsom för anskaffande af en stor del befäl och läkare, nya kasernbyggnader m. m. dylikt, hvilka summor icke kommit med i detta förslag.

Då man nu dessutom hört talas om en brist i budgeten för år 1893, som skulle uppgå till emellan 4 och 5 millioner, så är det väl icke skäl i att antaga detta kostsamma förslag, ty den förestående bristen måste ju alltid fyllas antingen genom tilläggsbevillning eller nya skatter, troligen beggedera, och skulle äfven detta förslag godkännas, så måste man skaffa medel dertill på samma sätt. Jag vill erinra herrarne om, att 1867, eller vid den första riksdag då jag var med och beviljade en budget, uppgick denna till allenast 35,787,740 kronor, och nu efter 25 års tid hafva vi den uppe i öfver 100,000,000. Går man något längre till baka i tiden eller till 1841, så finner man, att budgeten då icke uppgick högre än till 14,547,785 kronor, och den har således sedan dess stigit med sjudubbla beloppet. Skulle nu detta förslag, hvarom här diskuteras, blifva antaget, så är jag för min del fullt säker på, att det icke skall dröja många år förr än budgeten kommer att uppgå till 150,000,000, men skola vi uppoffra allt hvad vi ega på försvaret, då få vi ju icke något mer att försvara. Jag vill här åberopa Fredrik den stores yttrande, att till krig fordras tre saker, pengar, pengar och pengar. Hafva vi sålunda redan på förhand uppoffrat allt för de militära behofven, så att vi icke hafva något mer kvar när kriget kommer, då kunna vi icke fortsätta att försvara vårt land.

Herr talman, jag skall be att få yrka afslag å det föreliggande förslaget.

Som ännu åtskilliga talare anmält sig vilja afgifva yttrande i det förevarande ämnet, men tiden nu var långt framskriden, uppskötts den vidare öfverläggningen till kl. 7 e. m., till hvilken tid kammarens ledamöter medelst utfärdadt anslag kallats att åter sammanträda.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,30 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.